

niwalaan? ⁴⁷ Nakikinig sa mga pananalita ng Diyos ang mula sa Diyos. Dahil hindi kayo mula sa Diyos kaya hindi kayo nakikinig.

⁴⁸ Sumagot ang mga Judio at sinabi sa kanya: “Di ba’t tama ang sinasabi naming Samaritano ka nga at may demonyo?”

⁴⁹ Sumagot si Jesus: “Wala akong demonyo kundi iniinsulto n’yo ako samantalang iginagalang ko ang aking Ama. ⁵⁰ Hindi ko hangad ang sariling papuri. May ibang gumagawa nito at siyang maghuhukom. ⁵¹ Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, kung may nagsasakatuparan ng aking salita, hinding-hindi niya papansinin ang kamatayan magpakailanman.”

⁵² Kaya sinabi sa kanya ng mga Judio: “Alam na namin ngayon na may demonyo ka nga. Namatay si Abraham pati ang mga propeta at sinasabi mong ‘Kung may nagsasakatuparan ng aking salita, hinding-hindi siya lalasp ng kamatayan magpakailanman.’ ⁵³ Mas dakila ka pa ba kaysa ama naming si Abraham na namatay? Nangamatay pati ang mga propeta. Sino ka ba sa akala mo?”

⁵⁴ Sumagot si Jesus: “Kung ako ang

pumupuri sa aking sarili, walang saysay ang aking papuri. Ang ama ko ang pumupuri sa akin, siya na sinasabi n’yong ‘Diyos namin.’ ⁵⁵ Hindi n’yo siya kilala pero kilala ko siya. Kung sasabihin kong hindi ko siya kilala, magiging sinungaling akong tulad n’yo. Pero kilala ko siya at isinasakatuparan ko ang kanyang salita.

⁵⁶ Nagalak ang inyong amang si Abraham at makikita niya ang Araw ko; nakita nga niya at siya’y natuwa.”

⁵⁷ Kaya sinabi ng mga Judio sa kanya: “Wala ka pang limampung taon at nakita mo na si Abraham?” ⁵⁸ Sinabi sa kanila ni Jesus: “Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, bago pa man si Abraham, ako na nga.”

⁵⁹ Kaya dumampot sila ng mga bato para ibato sa kanya. Pero nagtago si Jesus at umalis sa Templo.

Pinagaling ni Jesus ang lalaking ipinanganak na bulag

9 ¹ Sa kanyang pagdaan, nakita niya ang isang taong ipinanganak na bulag. ² Tinanong siya ng kanyang mga alagad: “Rabbi, sino ang nagkasala at ipinanganak siyang bulag: siya ba o ang kanyang mga magulang?”

Nagiging kasabwat ng Diyablo ang gumagawa ng masama at kahit hindi niya gusto, nahuhulog siya sa mga bitag nito. Kaya hindi na niya matatanggihan ang mga pakita at masamang lakas na ginagamit ng *Ama ng kasinungalingan* upang mapasailalim ng kanyang kapangyarihan ang mundo (47).

Hanggang wala pa tayong pakialam sa ating tunay na kalagayan, mga alipin tayo kahit na umangat sa yaman, kaalaman o uniporme. At kabilang tayo sa mundong *nasa ibaba* na di matatag. Henerasyon ng mga alipin ang susunod tulad ng alon ng dagat: *pansamantala lamang nasa bahay* ang alipin (b. 34). Ngunit ngayon, ipinapasok tayo ni Kristo sa ibang mundo, ang *mundo sa itaas* kung saan mananatili tayong mga anak magpakailanman (b. 35). Mula sa oras na maging anak tayo ng Diyos, magbubunga para sa eternidad ang lahat ng gawin natin.

• 9.1 ANG MANALIG AY MAKAKITA

Si Jesus ang liwanag: ang bulag ay nakakita ng liwanag. Si Jesus ang liwanag ngunit nahahati tungkol sa kanya ang sambayanan. May mga taong bukas sa

liwanag, ibig sabihin, sa pananampalataya; nananatiling bulag naman ang iba, ibig sabihin, nakahawak sila sa kanilang mga isipin at pananalig at ayaw manalig sa sugo ng Diyos.

Mapapalalim ang pagkaunawa sa kapitulong ito kung pagmamasdan ang reaksyon ng mga Judio sa himala. Ipinakita sa atin ng ebanghelyong ito ang madaling pagkaunawa ng bulag sa kahalagahan ng paggaling, ang mga takot at praktikal na mga magulang niya at ang mga Pariseong wala namang magagawa maliban sa humatol at walang malay na kinondena ang sarili sa kanilang paghahatol.

Pero binuksan din sa atin ng Ebanghelyo ang ibang kahulugan ng himala: ang taong nagsimulang makakita ay ang sumasampalataya (b. 4 at 39-41).

Guro, sino po ang nagkasala, ito o mga magulang niya (b. 2). Ayaw ipalagay ni Jesus na parusa ng Diyos ang lahat ng kasamaang palad. Sa Araw ng Pahinga pinagaling ang bulag. Kaya nag-iisip ang mga tao kung kapanig ang Diyos sa batas na nagbabawal na gumawa sa Araw ng Pahinga, o sa taong magsagawa ng pagpapagaling. Ipinagtanggol ng mga Pariseo ang Batas: ito’y maaasahan sa mga taong mas sanay pang mag-

³Sumagot si Jesus: “Hindi dahil nagkasala ni ang kanyang mga magulang kundi upang mahayag ang mga gawa ng Diyos sa kanya. ⁴Kailangan nating gawin ang mga gawa ng nagpadala sa akin samantalang araw pa. Dumarating ang gabi at wala nang makagagawa. ⁵Habang nasa mundo ako, liwanag ako ng mundo.”

⁶Pagkasabi niya ng mga ito, lumura siya sa lupa at gumawa ng putik mula sa lura at nilagyan ng putik ang mga mata ng tao. ⁷At sinabi sa kanya: “Pumunta ka’t at maghilamos sa palanguyan ng Siloam (na kung isasalin ay sinugo).” Kaya pumunta siya at naghilamos at umalis na nakakakita.

⁸Kaya sinabi ng kanyang mga kapitbahay at ng mga dating nakakapansin sa kanyang nagpapalimos: “Di ba’t ito ang nakaupo at namamalimos?” ⁹Sinabi ng ilan: “Ito nga siya!” At sinabi naman ng iba: “Hindi! Kamukha lamang siya.” Ngunit sabi niya: “Ako siya!” ¹⁰Kaya sinabi nila sa kanya: “Paano napadilat ang iyong mga mata?”

¹¹Sumagot siya: “Gumawa ng putik ang taong tinatawag na Jesus at pinahiran ang aking mga mata at sinabi sa akin, ‘Pumunta ka sa Siloam at maghilamos.’ Kaya umalis ako at naghilamos at nakakakita ako.” ¹²Sinabi nila sa kanya: “Nasaan siya?” Aniya: “Hindi ko alam.”

¹³Dinala nila siya sa mga Pariseo, siya na dating bulag. ¹⁴Araw ng Pahinga noon

nang gumawa ng putik si Jesus at nagpadilat sa kanyang mga mata. ¹⁵Kaya muli siyang tinanong ng mga Pariseo kung paano siya nakakita. At sinabi niya sa kanila: “Nilagyan niya ng putik ang aking mga mata at naghilamos ako at nakakakita.” ¹⁶Kaya sinabi ng ilan sa mga Pariseo: “Hindi mula sa Diyos ang taong iyon dahil hindi niya ipinangingilin ang Araw ng Pahinga.” Ngunit sinabi naman ng iba: “Paanong magagawa ng taong makasalanang ganitong mga tanda?” At nahati sila.

¹⁷Kaya sinabi nilang muli sa bulag: “Ikaw, ano’ng masasabi mo tungkol sa kanya pagkat mga mata mo ang pinadilat niya?” At sinabi niya: “Siya ang Propeta!”

¹⁸Hindi nga naniwala ang mga Judio na dati siyang bulag at nakakakita na, hanggang ipatawag nila ang mga magulang ng taong nakakita. ¹⁹At tinanong nila sila: “Ito ba ang inyong anak na sinasabi n’yong ipinanganak na bulag? Paano’t nakakakita siya ngayon?”

²⁰Kaya sumagot ang kanyang mga magulang: “Alam naming ito ang aming anak at ipinanganak siyang bulag. ²¹Pero hindi namin alam kung paano’t ngayo’y nakakakita siya, at wala kaming kaalamalam kung sino ang nagpadilat sa kanyang mga mata. Siya ang tanungin n’yo. May edad na siya at makapangungusap mismo tungkol sa kanyang sarili.”

²²Sinabi ito ng kanyang mga magulang

turo at maghatol kaysa tumulong sa mga nangangailangan.

Hindi ninyo alam kung saan siya nanggaling? (b. 30). Sino ang karapat-dapat tumanggap ng katotohanan? Madaling makita kung bakit itiniwalag ng Pariseo ang bulag: dahil inihiwalay ng pananampalataya ang Kristiyano sa mga hindi nakakita sa pagkilos ng Diyos.

Nakakakita ang bulag: natagpuan niya si Kristo at nagsimulang manalig.

Maraming tao ang nag-iisip na ilusyon lamang ang pananampalataya. Iniisip nilang pantakip lamang sa tunay na realidad ang pananampalataya at ang tunay ay mga bagay lamang na nakikita, nahahawakan, nabibilang o nasusukat.

Kaiba ang katotohanan. Nakikita ng nananalig ang mga nakikita ng iba; subalit bukod dito, may natutuklasan siyang hindi nakikita ng walang pananalig.

Ang Kristiyano ay hindi lamang naniniwala sa isang Diyos na mas mataas kaysa atin. Binibigyang-kakayahayan tayo ng pananampalataya na makita sa pamamagitan ng liwanag ni Kristo ang lahat ng katotohanan, sa mga layunin man o sa mga pamamaraang ginagamit ng tao. Kadalasan nadidinig natin ang ganitong pagtawag: “Inaanyayahan namin ang lahat, walang pinipili, kahit na anong opinyon o paniniwala.” Sa totoo lang, kaisa tayo ng mga hindi nananalig sa maraming bagay. Ngunit hindi natin dapat isipin na ang maniwala o hindi ay isang bagay na maliit ang halaga sa mga pagpupunyagi sa buhay.

dahil takot sila sa mga Judio. Sapagkat napagkasunduan na ng mga Judio na itiwalag sa sinagoga ang sinumang kikilala sa kanya bilang Kristo. ²³Dahil dito kaya sinabi ng kanyang magulang: “May edad na siya. Siya ang inyong tanungin.”

²⁴Kaya makalawa nilang tinawag ang taong dating bulag at sinabi sa kanya: “Umamin ka sa harap ng Diyos. Alam naming makasalanang ang taong ito.”

²⁵Kaya sumagot siya: “Kung makasalanang siya, hindi ko alam. lisa ang alam ko: bulag ako noon at ngayo’y nakakakita.” ²⁶Kaya sinabi nila sa kanya: “Ano’ng ginawa niya sa iyo? Paano niya pinadilat ang mga mata mo?” ²⁷Sinagot niya sila: “Sinabi ko na sa inyo at ayaw n’yong makinig. Ano’t gusto n’yo na namang marinig? Hindi kaya gusto n’yo ring maging mga alagad niya?”

²⁸At nilait nila siya: “Alagad ka niya pero mga alagad kami ni Moises. ²⁹Alam naming kay Moises nangusap ang Diyos pero hindi namin alam kung saan galing ang taong ito.”

³⁰Sumagot ang tao sa kanila: “Ito nga ang kataka-taka: hindi n’yo alam kung saan siya galing at pinadilat niya ang aking mga mata. ³¹Alam natin na hindi dinidinig ng diyos ang mga makasalanang pero kung merong maypitagan sa Diyos at ang kalooban niya ang ginagawa, dinidinig niya ito. ³²Kailanma’y wala pang narinig na may nakapagdilat sa mga mata ng isang ipinanganak na bulag. ³³Kung

hindi siya galing sa Diyos, wala siyang anumang magagawa.”

³⁴Sumagot sila sa kanya: “Tinuturuan mo ba kami, ikaw na ipinanganak na tagos ng mga kasalanan?” At ipinagtabuyan nila siya palabas.

³⁵Narinig ni Jesus na ipinagtabuyan nila siya palabas. At pagkatagpo niya sa kanya, sinabi niya: “Nananalig ka ba sa Anak ng Tao?” ³⁶Sumagot siya: “Sino po siya upang manalig ako sa kanya?” ³⁷Sinabi ni Jesus: “Nakikita mo siya at siya ang nakikipag-usap sa iyo. (³⁸Aniya: “Nananalig ako, Panginooon.” At nagpatirapa siya sa kanyang paanan. At sinabi ni Jesus:)

³⁹Sa paghatol ako dumating sa mundong ito: makakakita ang mga walang paningin, at magiging bulag ang mga nakakakita.”

⁴⁰Narinig ito ng ilang Pariseo na nasa tabi ni Jesus at sinabi nila sa kanya: “E di bulag din kami?” ⁴¹Sumagot sa kanila si Jesus: “Kung sakaling bulag kayo, wala sana kayong kasalanan. Ngunit ngayong sinasabi n’yong ‘Nakakakita kami,’ namamalagi ang inyong kasalanan.”

Ang mabuting pastor

10 • ¹ “Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, magnanakaw at tulisan ang hindi dumaraan sa pintuan pagpasok sa kulungan ng mga tupa kundi lumukso sa ibang dako. ² Ang pastor ng mga tupa ang pumapasok sa pintuan. ³ Pinagbubuksan siya ng bantay-pinto, at nakikinig

Sa pagdating ni Kristo, isang pagpapasya o isang kahatulan ang naisakatuparan (9:39). Ito’y nangangahulugan ng pagkakahati ng sangkatauhan dahil dapat magpasya ang lahat: para kay Kristo o laban sa kanya. Hinahatulan ni Jesus ang mga tao; tayo mismo ang humahatol sa ating sarili sa pagtanggap o pagayaw natin sa kanya.

• 10.1 BAYANG WALANG HANGGANAN

Sa pagbasa sa talinhaga ni Jesus, mailalarawan sa ating isip ang isa sa mga kulungan ng tupa kung saan tinitipon ng mga pastor ang kani-kanilang tupa upang

bantayan sa gabi. Sa pagbubukanliwayway, tinatawag ng bawat pastor ang kanyang mga tupa at inilalabas ang mga ito.

Nagproposiya ang Biblia tungkol sa araw na titipunin ng Diyos ang nagkalat na tupa ng kanyang bayan upang mabuhay sila sa kanilang sariling lupain. Si Jesus ang pastor, at naparito siya upang isakatuparan ang naipangako, ngunit hindi niya gagawin ito sa paraang inaasahan. Inisip ng mga Judio na muling ibabangon ng Pastor ang dati nilang kaharian at kasaganaan: magiging isang bansa silang pinagpala sa lahat ng bansa.

Ngunit maliwanag na sinasabi ni Jesus na hindi ang

ang mga tupa sa kanyang tinig. At tina-tawag niya sa pangalan ang sarili niyang mga tupa at inaakay palabas. ⁴ Kapag napalabas na niya ang tanang kanya, sa harap nila siya naglalakad at sa kanya sumusunod ang mga tupa, pagkat kilala nila ang kanyang tinig. ⁵ Hinding-hindi sila susunod sa dayuhan kundi lalayuan nila ito sapagkat hindi nila kilala ang tinig ng mga dayuhan.”

⁶ Ito ang talinhagang sinabi ni Jesus sa kanila. Ngunit hindi nila naintindihan ang gusto niyang sabihin sa kanila.

⁷ Kaya sinabi uli ni Jesus: “Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo: Ako siyang pintuan ng mga tupa. ⁸ Magnanakaw at tulisan ang lahat ng nauna sa akin. Ngunit hindi sila pinakinggan ng mga tupa. ⁹ Ako siyang pintuan; kung may pumapasok sa pamamagitan ko, maliligtas siya, at papasok at lalabas, at makakatagpo ng pastulan. ¹⁰ Hindi dumarating ang magnanakaw kundi para lamang magnakaw, pumaslang at magpahamak. Dumating naman ako upang magkaroon sila ng buhay at lubos na magkaroon nito.

¹¹ Ako siyang mabuting pastol. Nag-aalay ng kanyang buhay alang-alang sa mga tupa ang mabuting pastol. ¹² Ang upahan at hindi pastol, na hindi naman

kanya ang mga tupa, pag napansin niyang dumarating ang asong-gubat, ini-iwan niya ang mga tupa at tumatakas. Kayat inaagaw ng asong-gubat ang mga ito at pinangangalat. ¹³ Sapagkat upahan siya at wala siyang pakialam sa mga tupa.

¹⁴ Ako siyang mabuting pastol. Kilala ko ang mga akin at kilala ako ng mga akin, ¹⁵ kung paanong kilala ako ng Ama at kilala ko ang Ama. At itinayo ko ang aking buhay para sa mga tupa.”

¹⁶ May iba akong mga tupa na di mula sa kulungang ito. Maging sila ay kailangan kong akayin palabas, at makikinig sila sa tinig ko at magkakaroon ng iisang kawan, iisang pastol.

¹⁷ Kaya mahal ako ng Ama dahil itinata-taya ko ang aking buhay, at saka muli ko itong kukunin. ¹⁸ Walang nag-aalis nito sa akin, kundi ako ang kusang nagtataya nito. May kapangyarihan akong itayo ito, at may kapangyarihan akong kunin itong muli. Ito ang utos na tinanggap ko mula sa aking Ama.”

¹⁹ Muling nagkaroon ng pagkakahati ang mga Judio dahil sa mga salitang ito.

²⁰ Sinabi ng marami sa kanila: “May demonyo siya at nababaliw. Ba’t n’yo siya pinakikinggan?” ²¹ Sinabi naman ang iba: “Hindi sa sinasapian ng demonyo ang

---

bansang Judio ang kanyang bayan. Sa kanya ang mga naniniwala at sila lamang. Kukunin niya muna sa mga Judio ang mga sa kanya. Pagkatapos, kukunin niya ang *ibang tupa na di mula sa kulungang ito* (b. 16), ibig sabihin, mula sa mga di-Judiong bansa. Kaya nga, pamumunuan niya silang lahat at papatnubayan niya ang kawang ito – isang bayang walang hangganan – papunta sa alam niya. *Ang iisang kawan*, ito’y ang iisang Iglesya, na lumalakad hanggang sa matapos ang kasaysayan at hindi nakukulong ng alinmang kulungan; hindi siya nakikiisa sa alinmang bansa o kultura.

Inisip ng mga pastol ng bayang Judio na makakamit nila ang pagkakaisa kung ipagmamalaki nila ang kanilang bansa, tatangkilikin ang “matataas” na uring panlipunan, at kapopootan ang mga hindi Judio. Napagbuklod naman ni Jesus ang kanyang bayan sa pag-akit dito sa kanyang sarili, at pagpapabayang maranasan ng mga tao kung sino nga siya. Sa kanya ang sinumang naakit sa kanya, *nakikilala ang tinig niya* at naniniwala sa kanyang salita.

Kadalasan nagkakilipumpunan ang mga mamamayan sa paligid ng mga dakilang tao, punong bayan man o mga banal. Pero lalo pang kailangan ang isang Pastol kung walang hangganan at armas ang isang bayan, at walang panlahat na wika o batas na magtatanggol sa kanila laban sa panlabas at panloob na krisis. Mas nabubuklod tayo ng pananampalataya kay Kristo kaysa pagsunod sa mga matandang tradisyon o pakikiisang damdamin sa ating karelihiyon. Hindi masa ang bayan ni Kristo; hindi Sangkatauhan na may malaking letrang S. Binubuo ito ng mga persona na mahalaga ang bawat isa sa kanila at ng mga nagsimulang maglakbay kasama ni Jesus sa tugunang pagtitiwala at pagmamahal. *Kilala ko ang akin at makikinig sila sa tinig ko* (14 at 16).

Kung minsan, kapag binabanggit ng Biblia ang *Pastol*, ang tinutukoy nito ay ang Diyos mismo, ang kaisa-isang hari ng Israel. Ngunit kung minsan, ang kahulugan nito’y ang Haring Mesiyas na sinugo ng Diyos. Sinasabi ni Jesus na iisa lamang ang pastol. Kahit iba siya sa Ama, *iisa kami ng aking Ama* (30).

ganyang pananalita.” Hindi mapapadilat ng demonyo ang mga mata ng mga bulag!”

Inihayag ni Jesus ang pagiging Anak ng Diyos

²² Piyesta ng Pagtatalaga sa Jerusalem, taglamig noon. ²³ Palakad-lakad si Jesus sa Templo sa patyo ni Solomon, ²⁴ at pina-ligiran siya ng mga Judio at sinabi sa kanya: “Hanggang kailan mo ba kami ibibitin? Kung ikaw ang Kristo, sabihin mo sa amin nang lantaran.”

²⁵ Sinagot sila ni Jesus: “Sinabi ko na sa inyo pero hindi kayo naniniwala. Nag-papatunay tungkol sa akin ang mga gawang tinatrabaho ko sa ngalan ng aking Ama. ²⁶ Ngunit hindi kayo nani-niwala sapagkat hindi kayo kabilang sa aking mga tupa.

²⁷ Dinidinig ng aking mga tupa ang aking tinig at kilala ko sila, at sumusunod sila sa akin. ²⁸ Buhay magpakailanman ang ibinibigay ko sa kanila at hinding-hindi sila kailanman mapapahamak ni walang aagaw sa kanila mula sa kamay ko. ²⁹ Mas dakila sa anuman ang ibinigay sa akin ng aking Ama, at walang maka-aagaw mula sa kamay ng Ama. ³⁰ Iisa kami: ako at ang Ama.”

³¹ Muling dumampot ng mga bato ang mga Judio para batuhin siya. ³² Sinagot sila ni Jesus: “Maraming mabubuting gawa mula sa Ama ang itinuro ko sa inyo. Dahil sa alin sa mga ito at binabato n’yo ako?” ³³ Sinagot siya ng mga Judio: “Binabato ka namin hindi dahil sa isang

mabuting gawa kundi dahil sa pagla-pastangan, pagkat gayong tao ka, itinuturing mong Diyos ang iyong sarili.”

³⁴ Sumagot sa kanila si Jesus: “Di ba’t nasusulat sa inyong Batas: *Sinabi ko, mga diyos kayo?* ³⁵ Kaya tinawag na mga diyos ang mga kinakausap ng salitang ito ng Diyos, at hindi mapawawalang-saysay ang Kasulatan. ³⁶ Kung gayon, bakit n’yo sinasabing lapastangan ako sinasabi kong Anak ako ng Diyos – ako na pina-banal ng Ama at sinugo sa mundo?”

³⁷ Kung hindi ko tinatrabaho ang mga gawa ng aking Ama, huwag n’yo akong paniwalaan. ³⁸ Kung ginagawa ko naman, kahit na hindi kayo naniniwala sa akin, paniwalaan ninyo ang mga gawa. Kaya malalaman n’yo na nasa akin ang Ama at ako’y nasa Ama.”

³⁹ Kaya muli nilang pinagtangkaang dakpin siya ngunit nakatalilis siya sa kanilang kamay. ⁴⁰ At muli siyang lumayo pakabilang-ibayo ng Jordan sa lugar na pinagbibinyagan ni Juan sa simula. At doon siya namalagi. ⁴¹ Marami ang pumunta sa kanya at kanilang sinabi: “Wala ngang ginawang tanda si Juan pero totoong lahat ang sinabi ni Juan tungkol sa kanya.” ⁴² At doo’y marami ang nanalig sa kanya.

Ang muling pagkabuhay ni Lazaro

11 • ¹ Ngayon, may isang maysakit na Lazaro ang pangalan. Taga-Betania siya, sa nayon ni Maria at ni Martang kapatid nito. ² Si Maria ang nag-pahid ng pabango sa Panginoon at nag-

Sa Biblia kung minsan tinatawag ang mga anghel na *anak ng Diyos*, at pinupuna ni Jesus na maging ang mga pinunong bayan ay tinatawag na *diyos*. Dahil dito, ayaw ni Jesus na ipahayag na Anak siya ng Diyos. Mas mabuti pa at mas malakas ang sabi niya: *Nasa akin ang Ama at ako’y nasa Ama*: kapantay sa kapantay (38). Kasabay ng pagbibigay-diin sa kanyang pan-Diyos na kapangyarihan (b. 15, 18, 29, 38), ipinahayag din niya ang ganap na pagtalima niya sa Ama. Dito, makikilala natin ang Diyos Anak.

• **11.1** Ito ang pampito at panghuling himala ni

Jesus na naitala sa ebanghelyo ni Juan. Sadyang binabanggit sa unang salita *ang taong maysakit*. Kinakatawan ni Lazaro ang taong nasugatan ng kasalanan, nasa bingit ng kamatayan ang tao maliban kung tawagin siyang muli ni Kristo sa buhay.

Muling nabuhay si Lazaro! Huwag tayong mabigla na nagkaroon si Lazaro ng magandang kapalaran na mabuhay pa ng ilang taon at masamang kapalaran na muling mamatay. Tunay na layunin ng himalang ito ang pagpapahayag sa tunay na pagkabuhay na hindi lamang pahabain ang buhay kundi baguhin ang buong pagkatao. Espirituwal ang Muling Pagkabuhay.

punas ng kanyang buhok sa mga paa niya. At maysakit ang kapatid niyang si Lazaro.

³Kaya nagsugo ang magkapatid kay Jesus para sabihin: “Panginoon, maysakit ang iyong iniibig.” ⁴Pagkarinig nito, sinabi ni Jesus: “Hindi tungo sa kamatayan ang pagkakasakit na ito kundi alang-alang sa ikaluluwalhati ng Diyos at luluwalhatiin ang Anak ng Tao sa pamamagitan nito.”

⁵Mahal ni Jesus si Marta at ang kapatid nitong babae at si Lazaro. ⁶Ngunit pagkarinig niyang may sakit ito, dalawang araw pa siyang namalagi sa lugar na iyon. ⁷Pagkaraan lamang nito saka niya sinabi sa mga alagad: “Tayo na uli sa Judea.” ⁸Sinabi sa kanya ng mga alagad: “Rabbi, ngayon-ngayon lang eh pinagtatangkaan kang batuhin ng mga Judio, at pupunta ka uli roon?”

⁹Sumagot si Jesus: “Di ba’t labin-dalawang oras meron sa maghapon? Hindi natitiod sinumang naglalakad sa araw sapagkat nakikita niya ang liwanag ng mundong ito. ¹⁰Ngunit natitiod ang sinumang naglalakad sa gabi sapagkat wala sa kanya ang liwanag.”

¹¹Sinabi niya ito at saka niya winika sa kanila: “Nahihimlay na ang kaibigan

nating si Lazaro pero pupunta ako para gisingin siya.” ¹²Kaya sinabi ng mga alagad sa kanya: “Panginoon, kung nahihimlay na siya, pagaling na siya.” ¹³Ang pagkamatay niya ang tinutukoy ni Jesus. Inakala naman nilang paghimlay na pagtulog ang sinasabi niya. ¹⁴Kaya noo’y lantarang sinabi sa kanila ni Jesus: “Patay na si Lazaro. ¹⁵Pero nagagalak ako para sa inyo at wala ako roon kaya maniniwala kayo. Puntahan natin siya.” ¹⁶Kaya sinabi ni Tomas na tinaguriang Kambal sa kanyang mga kapwa-alagad: “Pumunta rin tayo at mamatay kasama niya.”

¹⁷Pagdating ni Jesus, apat na araw na palang nakalibing si Lazaro. ¹⁸Malapit ang Betania sa Jerusalem, halos tatlong kilometro ang layo. ¹⁹Marami sa mga Judio ang pumunta kina Marta at Maria para makiramay sa kanila sa kanilang kapatid.

²⁰Kaya pagkarinig ni Marta na dumaring si Jesus, sinalubong niya ito. Si Maria naman ay nakaupo sa bahay. ²¹At sinabi ni Marta kay Jesus: “Panginoon, kung naririto ka, hindi sana namatay ang kapatid ko. ²²Ngunit kahit na ngayon, alam kong anuman ang hingin mo sa Diyos ay ibibigay sa iyo ng Diyos.”

²³Sinabi sa kanya ni Jesus: “Babangon

Nagsimula na ito sa pag-iiwan ng mananampalataya sa maling pamumuhay at pagtanggap niya sa buhay ng Diyos.

Naniniwala ang mga Judio sa Muling Pagkabuhay ng mga patay sa huling araw gaya ng sabi ni Marta (24). Ngunit inisip nila na isang maka-Diyos na puwersa ang darating upang yugyugin ang sangnilikha at buksan ang mga puntod upang makalabas ang mga patay. Sa katunayan, hindi isang pangyayari ang muling pagkabuhay, kundi isang persona, ang Anak ng Diyos, na nasa kanya ang lahat ng kapangyarihang kailangan upang muling buhayin ang tao at mapagbagong-anyo ang sangnilikha. Nakatawid na mula sa kamatayan tungo sa buhay ang taong sumusunod kay Kristo (5:24) at dahil dito, *hindi siya mamamatay* (26).

Dahil dito, si Jesus ay tinawag na Panginoon ng pitong beses. Bagamat ang karamihan sa mga tao ay tumawag kay Jesus ng “Guro”, sadyang inilagay ni Juan sa kanilang bibig ang salitang “Panginoon”. Nais niyang ituro sa atin na nagpapahiwatig ang muling pagkabuhay ni Lazaro ng maluwalhating muling pagkabuhay ni Jesus, ang Panginoon.

Gustong batuhin ng mga Judio si Jesus (8), ngunit mahihirapan silang ipakulong si Jesus nang ayon sa Batas. Magagawa lamang nila ito sa probinsya ng Jerusalem, kung saan naging malakas ang relihiyosong komunidad at pampulitikong organisasyon nila. Hanggang nananatili si Jesus sa kabila ng ilog Jordan, siya ay panatag. Dahil dito nagpadali sa oras ng kamatayan at pagluluwalhati kay Jesus ang pagpunta niya upang buhayin si Lazaro.

May 12 oras (9). Bubuuin ni Jesus ang labin-dalawang oras ng kanyang paglalakbay (ng kanyang misyon) nang walang takot sa mga panganib na taglay nito. Hindi madadapa ang mga katulad niyang *lumalakad sa araw*, ibig sabihin, ayon sa plano ng Diyos; para sa kanila, si Kristo ang magiging *liwanag ng mundo*.

Nananalig nga ako na ikaw ang Kristo (27). Kahanga-hanga ang pagpapahayag ng pananampalataya ni Marta! Katulad nga ni Pedro (Mt 16:16) at sa maikling panahon, si Maria ang magsasabi sa mga apostoles tungkol sa muling pagkabuhay ni Jesus. Tunay, na ang Ebanghelyo ay hindi kumikiling sa mga

ang kapatid mo.”²⁴ Sinabi naman sa kanya si Marta: “Alam ko na babangon siya sa pagkabuhay sa huling araw.”

²⁵ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Ako siyang pagkabuhay (at ang buhay.) Mabubuhay ang nananalig sa akin kahit na mamatay siya.”²⁶ Hinding-hindi mamamatay kailanman ang bawat nabubuhay at nananalig sa akin. Pinaniniwalaan mo ba ito?”

²⁷ Sinabi niya sa kanya: “Opo, Panginoon. Nananalig nga ako na ikaw ang Kristo, ang Anak ng Diyos, na dumarating sa mundo.”

²⁸ Pagkasabi nito, umalis siya at pabulong na tinawag si Mariang kapatid niya: “Narito ang Guro at tinatawag ka.”²⁹ Pagkarinig naman nito, madali itong tumindig at pumunta sa kanya.³⁰ Hindi pa nakarating si Jesus sa nayon kundi naroon pa kung saan siya sinalubong ni Marta.³¹ Nakita ng mga Judiong kasama ni Maria sa bahay at nakikiramay sa kanya na nagmamadali siyang tumayo at lumabas kaya nagsunuran sila sa kanya sa pag-aakalang papunta siya sa libingin upang doon humaguhol.

³² Pagkarating ni Maria sa kinaroroonan ni Jesus at pagkakita sa kanya, nagpatirapa siya sa paanan nito at nagwika sa kanya: “Panginoon, kung naririto ka, hindi

sana namatay ang aking kapatid.”³³ Kaya nang makita ni Jesus na humahaguhol siya pati ang mga Judiong nangagsisama sa kanya, nabagabag ang loob niya at naligalig ang sarili.³⁴ At sinabi niya: “Saan n’yo siya inilagay?” Sinabi nila sa kanya: “Panginoon, halika’t tingnan mo.”³⁵ Lumuha si Jesus.

³⁶ Kaya sinabi ng mga Judio: “Tingnan n’yo kung gaano ang pag-ibig niya sa kanya.”³⁷ Sinabi naman ng ilan sa kanila: “Pinadilat nga niya ang mga mata ng bulag; hindi rin kaya niya magagawang huwag mamatay ang taong ito?”

³⁸ Muling nabagabag ang sarili ni Jesus at dumating siya sa libingan. Isang yungib ito, at may batong nakatakip doon.³⁹ Sinabi ni Jesus: “Alisin n’yo ang bato.” Sinabi sa kanya ni Martang kapatid ng yumao: “Panginoon, nangangamoy na siya ngayon dahil apat na araw na.”⁴⁰ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Di ba’t sinabi ko sa iyo, na kung nananalig ka, masaksihan mo ang kaluwalhatian ng Diyos?”⁴¹ At inalis nila ang bato.

Tumingala naman si Jesus – sinabi: “Ama, pinasasalamatang kita pagkat dininig mo ako.”⁴² Alam kong lagi mo akong dinidinig ngunit dahil sa mga taong nakapaligid kaya ako nangusap upang manalig na sila na ikaw ang nagsugo sa

lalaki o inilagay sila sa pedestal ng hirarkiya ng Iglesya.

Ama, pinasasalamatang kita... (41). Ito lamang ang pagpasasalamat na mababasa natin kay Juan maliban sa mahabang panalangin sa kabanata 17, na puno ng papuri sa Ama. Mababasa rin natin ang ganitong panalangin sa Lc 10:21. Maaaring sabihin na ang nalathalang pagpapasalamat ni Jesus ay kakaunti gayong esensyal na damdamin ng Kristiyano ang pasasalamat. Ngunit ipinahahayag ni Jesus ang kanyang pasasalamat sa lahat ng kanyang ginawa. Sa kanyang mortal na pag-iral, inalis niya ang sariling kalooban at kapangyarihan upang magamit siya ng Ama para sa kanyang mas dakilang kaluwalhatian (Jn 12:27-28).

Kalagan ninyo siya (44). Para sa paglilibing, pinupuluputan ng mga Judio ang kanilang patay ng kayong panlibing. Ngunit may iba pang kahulugan ang salitang “kalagan”: ginamit ito ng Unang Iglesya sa

pagtukoy sa kapatawaran ng kasalanan. Tulad ni Lazaro, ang tumanggap ng kapatawaran ay muling nabuhay.

• 45. ANG IGLESYANG KATOLIKO

Natupad ang salita ni Caifas ngunit hindi ayon sa kanyang inakala. Mamamatay talaga si Jesus *upang tipunin ang mga nakakalat na anak ng Diyos* (52). Gaya ng sinabi ni Jesus: “Kapag itinaas ako mula sa lupa, hihilahin ko sa akin ang lahat” (12:32). Ang ibig sabihin nito’y ang krus at muling pagkabuhay ang pagmumulan ng komunyong at kapatiran.

Pinag-iisa ng Iglesya ang lahat ng nananalig mula sa lahat ng lahi at kultura: tinatawag natin itong “Katoliko”, ibig sabihin, para sa lahat. Gayunman, isang panimula lamang ang Iglesya at isang tanda ng dapat na matupad sa huling panahon kapag magiging kaisa ni Kristo ang buong sangkatauhan.

akin.”⁴³ Pagkasabi niya nito, buong-lakas siyang sumigaw: “Lazaro, halika sa labas!”⁴⁴ Lumabas ang namatay na natatalian ng telang panlibing ang mga paa at kamay, at napupuluputan din ng panyo ang mukha niya. At sinabi ni Jesus sa kanila: “Kalagan siya nang makalakad.”

Ang pakanang patayin si Jesus

•⁴⁵ Kaya nanalig sa kanya ang marami sa mga Judiong pumunta kay Maria at nakasaksi sa kanyang ginawa.⁴⁶ Pumunta naman sa mga Pariseo ang ilan sa kanila at sinabi ang mga ginawa ni Jesus.

⁴⁷ Kaya tinipon ng mga punong-pari at ng mga Pariseo ang Mataas na Sanggunian (o Sanhedrin) at sinabi: “Ano’ng gagawin natin? Marami siyang ginagawang mga tanda.⁴⁸ Kung pababayaan natin siyang paganito, mananalig sa kanya ang lahat at darating ang mga Romano at buburahin kapwa ang ating Banal na Lugar at ang ating bansa.”

⁴⁹ At isa sa kanila, si Caifas na Punong-pari sa taong iyon, ang nagsabi: “Wala kayong kaalam-alam.⁵⁰ Ni hindi n’yo naiintindihan na mas makabubuti sa inyo na isang tao ang mamatay alang-alang sa sambayanan kaysa mapahamak ang buong bansa.”

⁵¹ Hindi sa ganang sarili niya ito sinabi kundi bilang Punong-pari sa taong iyon

nagpropesiya siyang mamamatay nga si Jesus alang-alang sa bansa,⁵² at hindi lamang alang-alang sa bansa kundi upang tipunin din at pag-isahin ang mga nakakalat na anak ng Diyos.

⁵³ Kaya mula sa araw na iyon, pinagpasyahan nilang patayin siya.⁵⁴ Kaya hindi na lantarang naglibot si Jesus sa mga Judio, kundi umalis siya roon patungo sa lupaing malapit sa disyerto, sa isang bayang Efraim ang tawag, at doon siya tumigil kasama ang mga alagad.

⁵⁵ Ngayon, malapit na ang Paskuwa ng mga Judio, at umahon pa-Jerusalem ang marami mula sa lalawigan bago mag-Paskuwa upang maglinis ng sarili.⁵⁶ Hinahanap nila si Jesus at nang nasa templo na sila, sinabi nila sa isa’t isa: “Ano sa tingin ninyo? Hindi nga siya paririto sa piyesta?”⁵⁷ Nagpalabas naman ng kautusan ang mga punong-pari at mga Pariseo na ipagbigay-alam ng sinumang makaalam kung nasaan siya nang maipadakup nila siya.

Ang hapunan sa Betania

(Mt 26:6; Mk 14:1)

12 •¹ Anim na araw bago mag-Paskuwa, pumunta si Jesus sa Betania, na kinaroroonan ni Lazaro na pinabangon ni Jesus mula sa mga patay.² Kaya naghanda sila roon ng hapunan para sa kanya. Nagsilbi si Marta at kabi-

Nananatili sa ating mundo ang pang-aapi sa masa dahil sa paghadlang sa mga taong makapagbuklod upang pag-usapan at maunawaan ang kanilang sitwasyon. Kalaban ng pagkakaisa ang di-lantad na karahasang iyon. Sumusuporta ang ilang kasalukuyang ideolohiya sa isang pakikibaka para sa kalayaan na hinahangad na pagbuklurin ang tao, ngunit ang pamamaraan nila ay ang patuloy na panunuligsa sa mga kaaway at pagpapasya kung sino ang ititiwalag. Ngunit nagsisilang ang bagong karahasang ito (sapagkat ang pagpatay at di-pagtanggap ay kapwa karahasan) sa mga lipunang lubhang mapang-api.

Kaya dapat sanang makita ng mga Kristiyano na sa di-pangkaraniwang siglo tayo nabubuhay. Sa unang pagkakataon, nakikibahagi ang lahat ng mga bansa sa iisang kasaysayan at dapat nilang tanggapin nang maluwa sa puso, o kahit sapilitan, ang iisang kapalaran nila. Ang kamalayang ito ang magbibigay kaka-

yahan sa atin upang makita at matalastast ang mga layunin na dapat hanapin ng sangkatauhan. Hindi natin dapat kalimutan ito at masayang ang lahat ng ating lakas sa mga proyektong pantulong sa mga mahihirap.

• **12.1** Naitala din nina Mateo at Marcos ang tagpo sa isang hapunan kung saan ipinakita ni Maria ang kanyang marubdob na pagmamahal kay Jesus. Minahal niya si Jesus nang buong lakas; hindi siya binulag ng kanyang pagmamahal kundi mas naunawaan at iginalang niya ang mahiwagang pagkatao ni Jesus.

Hindi lahat ng apostoles ang nakaunawa sa kanyang ginawa dahil maraming bagay pa silang dapat malaman tungkol sa pagmamahal kay Kristo.

Madalas, tulad tayo ni Judas magsalita, “ang pagbibigay sa mga mahihirap.” Gayong hindi “mag-

lang naman sa mga kasalo niya ay si Lazaro.³ Kinuha si Maria ang isang librang mamahaling pabangong mula sa purong nardo at pinahiran ang mga paa ni Jesus at pinunasan ng kanyang buhok ang mga paa niya. At napuno ng halimuyak ng pabango ang pamamahay.

⁴ Sinabi ni Judas Iskariote na isa sa kanyang mga alagad na siyang magkakanulo sa kanya: “Ano’t⁵ di ipinagbili nang tatlundaang denaryo ang pabangong ito para maibigay sa mga dukha.”⁶ Sinabi niya ito hindi dahil may malasakit siya sa mga dukha kundi dahil magna-nakaw siya; nasa kanya ang bulsa ng pananalapi at nangungupit siya sa inilalagay doon.

⁷ Kaya sinabi ni Jesus: “Pabayaang mo siya’t inilaan niya ito para sa araw ng paglilibing sa akin.”⁸ Kasama ninyong lagi ang mga dukha ngunit hindi n’yo ako laging kasama.”

⁹ Marami sa mga Judio ang nakaalam na naroon siya. At dumating sila hindi dahil lamang kay Jesus kundi para makita si Lazaro na pinabangon niya mula sa mga patay.¹⁰ Pinag-usapan naman ng mga punong-pari ang pagpatay pati na kay Lazaro,¹¹ pagkat marami sa mga Judio ang lumilisan dahil sa kanya at nananalig kay Jesus.

Pumasok ang Mesiyas sa Jerusalem

(Mt 21:5; Mk 11:1)

¹² Kinabukasan, pagkarinig ng makapal na pulutong na dumating para sa piyesta na parating si Jesus sa Jerusalem,¹³ kumuha sila ng mga palaspas at lumabas para salubungin siya, at kanilang inihihyaw: “*Osanna! Kapuri-puri ang dumarating sa ngalan ng Panginoon, siya ang Hari ng Israel!*”

¹⁴ Pagkatagpo ni Jesus sa isang batang asno, sinakyan niya ito, tulad ng nasusulat,¹⁵ “*Huwag nang matakot, dalagang anak na Sion. Haya’t dumarating na ang iyong hari, sakay sa bisiro ng isang asno.*”

¹⁶ Hindi ito naintindihan ng kanyang mga alagad noong una pero nang maluwalhati si Jesus saka nila naalaala na ginawa nila ito sa kanya at tungkol sa kanya isinulat ang mga ito.

¹⁷ Kaya nagpatunay ang pulutong na kasama niya nang tawagin niya si Lazaro mula sa libingan at ibangon ito mula sa mga patay.¹⁸ Sinalubong nga siya ng pulutong dahil narinig nilang ginawa niya ang tandang ito.¹⁹ Kaya sinabi ng mga Pariseo sa isa’t isa: “Pansinin n’yo, wala kayong silbi. Haya’t siya ang sinusundan ng buong mundo!”

bigay” ang utos ng Panginoon kundi ang “magmahal.” Ang magmahal sa mahihirap ay ang pagpapahayag sa kanila ng tawag ng Diyos, at tulungan silang umunlad bilang tao, makapanaig sa kanilang kahinaan at pagkakahiwa-hiwalay at makatupad sa misyong ipinagkatiwala ng Diyos sa kanila. Sila ang mga magpapatotoo sa Ebanghelyo sa mundo. Kung hindi tayo kabilang sa kanila, tayo ang makibilang sa kanila upang matagpuan kasama nila ang Kaharian. Ngunit papaano nating tunay na mamahalin ang mga mahihirap maliban lamang kung may tunay tayong pagmamahal kay Jesus? Kung tayo’y wala nito, madali pa nating masasabi ang tungkol sa pagbibigay sa mahihirap, kahit na ano pa ang nilalaman ng Kasulatang ating tinatalakay.

Anim na araw bago mag-Paskuwa (b. 1). Sa pagbasa kina Marcos at Mateo tila naganap ang hapunang ito dalawang araw bago mag-Paskuwa at hindi anim (Mt 26:2). Hindi rin nagkakasundo ang mga

ebanghelistang tungkol sa araw ng paskuwa. Ipinahayag ni Juan na namatay si Jesus sa bisperas ng Paskuwa (Jn 19:14); nagsasabi naman ang tatlo na naganap ang Huling hapunan sa araw ng pagdiriwang ng Paskuwa. Ayon sa isang napakatandang tradisyon na hinahawakan ng ilang Iglesyang Oriental, ipinagdiriwang daw ni Jesus ang Huling Hapunan hindi nang Huwebes kundi Martes. Kung magkagayon, tumagal ng dalawang araw ang paglilitis kay Jesus: Miyerkules at Huwebes. (Ito marahil ang nangyari. Mahirap ngang tanggapan na naganap ang lahat ng nangyari sa dalawang paglilitis kay Jesus sa umaga ng Biyernes lamang). At inilalahad ng lahat ng teksto na namatay si Jesus nang Biyernes.

Isang posibleng paliwanag sa mga di-pagkakaayong ito ay ang sumusunod: Ipinagdiriwang ang Paskuwa ayon sa bagong buwan at hindi ayon sa takdang petsa. At hindi laging madaling malaman kung ano ang petsa ng bagong buwan. Gayundin, may sariling kalendaryo

Hangga't hindi namamatay ang butil

•²⁰ Ngayon, may ilang mga Griyego sa mga umahon para sumamba sa Piyesta.²¹ Kaya lumapit sila kay Felipe na taga-Betsaida ng Galilea at ipinakiusap sa kanya: “Ginoo, gusto naming makita si Jesus.”²² Pinuntahan at sinabihan ni Felipe si Andres. Pinuntahan naman at sinabihan nina Andres at Felipe si Jesus.

²³ Sumagot si Jesus sa kanila: “Dumating na ang oras para luwalhatiin ang Anak ng Tao.²⁴ Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, namamalaging nag-iisa ang butil ng trigo kung hindi ito namamatay pagkahulog sa lupa. Ngunit kung mamatay ito, nagdudulot ito ng maraming bunga.

²⁵ Nagpapahamak ng kanyang sarili ang umiibig dito ngunit iingatan naman ito para sa buhay magpakailanman ng napopoot sa kanyang sarili sa mundong ito.

²⁶ Patuloy akong sundan ng naglilingkod sa akin at kung nasaan ako, naroon din ang aking lingkod. Kung may naglilingkod sa akin, pararangalan siya ng Ama.

•²⁷ “Ngayo’y nababagabag ang aking kaluluwa. Sasabihin ko bang ‘Ama, iligtas mo ako sa hatid ng oras na ito? Ngunit dahil dito kaya ako sumapit sa oras na ito.²⁸ Ama, luwalhatiin mo ang iyong Pangalan.”

Kaya may tinig na nagmula sa langit: “Niluwalhati ko at muli kong luwalhatiin.”²⁹ Kaya pagkarinig ng mga taong naroon, sinabi nila: “Kumulog!” Sinabi naman ng iba: “Nangusap sa kanya ang isang anghel.”

³⁰ Sumagot si Jesus: “Hindi alang-alang sa akin kaya ito ipinarinig kundi alang-alang sa inyo.³¹ Ngayo’y paghuhukom sa mundong ito; ngayon itataboy palabas ang pinuno ng mundong ito.³² At kapag itinaas ako mula sa lupa, hihilahin ko sa akin ang lahat.”

³³ Sinabi niya ito para bigyang-tanda ang uring kamatayang ikamamatay niya.³⁴ Kaya sinagot siya ng mga tao: “Narinig namin mula sa Batas na namamalagi magpakailanman ang Mesiyas, paano mo masasabing kailangang itaas ang Anak ng Tao? Sino ba ang Anak na ito ng Tao?”

³⁵ Kaya sinabi ni Jesus sa kanila: “Ka-

ang ilang grupo. Kaya maaaring ipinagdiwang ni Jesus ang Paskuwa sa bisperas ng Miyerkules, samantalang ang karamihan ay sa bisperas ng Sabado.

• 20. Maraming dayuhan (tinatawag na Griyego dahil sa kanilang wika) ang naniniwala sa kaisa-isahang Diyos ng mga Judio. Hindi man nila sinusunod ang mga batas ng Judio, tinatanggap pa rin sila sa Templo ng Jerusalem kung saan may lugar para sa kanila na hiwalay sa mga Judio. Sinasamantala ni Jesus ang tanong ng mga Griyego upang ipahayag ang paglaganap ng kanyang Kaharian sa buong mundo kapag siya’y naitaas na sa krus.

Kung hindi mamatay ang butil (24). Si Jesus ang mamamatay at isisilang ang Iglesya. Maililibing ang walang buhay na katawan ni Jesus; ngunit mula sa puntod, babangon ang niluwalhating katawan niya; sasaklaw sa mga sumasampalatayang nakabuklod sa kanya. Ipagkakaloob sa lahat ng anak ng Diyos ang buhay na nasa kanya lamang ngayon.

Kung hindi mamatay ang butil. Ito ang batas para sa lahat ng buhay na nagnanais na maging mabunga (Mc 8:34). Sabi ng mga unang Kristiyano: “binhi ang dugo ng mga martir.”

• 27. Maikling inihiwatig ng pahinang ito ni Juan ang Pagbabagong-Anyo ni Jesus (Mc 9:2) at ang Paghihirap sa Getsemane (Mc 14:32).

May tinig na nagmula sa langit (28). Habang nasa gitna si Jesus ng makapal na tao, may narinig: isang mensahe mula sa langit o simpleng kaguluhan? Wala mang saysay ang pangyayaring ito sa isang mananalaysay, para itong isang maikling pagparito ng tunay na mundo “sa itaas” sa gitna ng makalupang palabas. Hindi na inaalaala ni Jesus na hindi naunawaan ng mga tao ang kanyang mensahe at handa na nilang ibigay siya sa mga punong bayan. Lumalampas ang kanyang pananaw sa mga bagay na ito. Alam ni Jesus na hindi niya maililigtas ang bayan sa pangkasaysayang kabiguan at pagkawasak. Nalalaman na niya na sa kanyang kamatayan mababago ang takbo ng mundo. Siya ang mananaig sa bandang huli sa palaruang paglulutasan ng kahihinatnan ng sanlibutan.

Mula sa pasimula ng kasaysayan, pinalabo ng *pinuno ng mundo*, ang Espiritu ng kasamaan, ang pagkakikilala ng sangkatauhan sa Diyos. Gayunman ginagabayan ng Diyos ang buong sangnilikha tungo sa unti-unting pag-unlad at pagganap hanggang sa pagsilang ng Bagong Tao. Dahil sa kasalanan lamang

unting panahon na lamang sa piling ninyo ang liwanag. Lumakad kayo habang may liwanag kayo, at baka abutan kayo ng dilim. Hindi alam ng naglalakad sa dilim kung saan siya papunta. ³⁶ Habang may liwanag kayo, panaligan n'yo ang liwanag upang maging mga anak kayo ng liwanag.”

Ang kawalang-paniwala ng mga Judio

• Pagkasabi ni Jesus ng mga ito, umalis siya at nagtago sa kanila. ³⁷ Napakaraming tanda ang ginawa niya sa harap nila, at hindi pa sila nanalig sa kanya. ³⁸ Ganoon naganap ang salita ni Isaias, ang Propeta: *Panginoon, sino'ng naniwala sa aming ipinangaral? At kanino ibinunyag ang bisig ng Panginoon?*

³⁹ Dahil dito, hindi sila makapaniwala, ayon sa sinabi rin ni Isaias:

⁴⁰ *Binulag niya ang kanilang mga mata at pinamanhid ang kanilang puso, upang walang makita ang kanilang mga mata at walang maunawaan ang kanilang puso; at baka manumbalik sila at akin silang pagalingin.*

⁴¹ Sinabi ni Isaias ang mga ito sapagkat nakita nito ang kanyang kaluwalhatian niya at nangusap tungkol sa kanya.

⁴² Gayunpaman, marami ang nananalig

sa kanya pati na sa mga pinuno pero hindi nila ipinahahayag dahil sa mga Pariseo, at baka sila itiwalag sa sinagoga. ⁴³ Mas minahal nga nila ang parangal ng mga tao kaysa parangal ng Diyos.

⁴⁴ Malakas namang sinabi ni Jesus: “Ang nananalig sa aki'y hindi sa akin kundi sa nagpadala sa akin. ⁴⁵ Ang pumapansin sa aki'y pumapansin sa nagpadala sa akin.

⁴⁶ Dumating ako na liwanag sa mundo upang hindi mamalagi sa dilim ang bawat nananalig sa akin. ⁴⁷ Kung may nakakarinig sa aking mga salita at hindi ito iniingat, hindi ako ang humahatol sa kanya sapagkat dumadating ako hindi para hatulan ang mundo kundi para iligtas ang mundo.

⁴⁸ May humahatol sa bumabale-wala sa akin at di tumatanggap sa mga pananalita ko. Ang salitang ipinangusap ko ang siyang hahatol sa kanya sa huling araw. ⁴⁹ Sapagkat hindi ako nangusap sa ganang sarili ko; ang nagpadala sa akin – ang Ama – siya mismo ang nag-utos sa akin kung ano ang sasabihin ko at ipangukusap. ⁵⁰ Alam kong buhay magpakailanman ang kanyang utos. Kaya ang ipinangungusap ko'y ipinangungusap ko gaya ng sinabi sa akin ng Ama.

nagaganap ang pagsilang na ito sa gitna ng paghihirap, pagwawalang-bahala at pagkaalipin.

Tanging daan tungo sa katubusan ang pagbabalik sa pagtalima hindi sa “Diyos” kundi sa “Ama”. At binuksan ni Jesus ang daan sa pamamagitan ng kanyang sakripisyo: *Dahil dito kaya ako dumating sa oras na ito (27).*

Madalas nating makalimutan na ang pagbibigay-luwalhati sa Diyos ang layon ng ating buhay. Hindi ang paggawa ng mga templo at pag-awit ng: “Papuri sa Diyos!” ang lalong nagbibigay-luwalhati sa kanya kundi ang pagiging kasiya-siya at buhay na mga sakripisyo sa Diyos. Sinulat ni San Ireneo, isang Obispo at martir ng unang Iglesya: “niluluwalhati ang Diyos kapag ang tao ay nabubuhay nang ganap; at nabubuhay naman nang ganap ang tao sa pakikipagkita niya sa Diyos.

Pag-aalay ang sakripisyo. Ang ating sakripisyo ay ang pagtanggap sa Diyos bilang ating buhay, upang matulad tayo sa kanya, at ihanda tayo sa pagsasalamin ng kanyang kaluwalhatian. Mahirap at mahalaga ang

ganitong sakripisyo dahil nais ng Diyos na patawirin tayo mula sa kamatayan tungo sa buhay. Sa pagtalima natin sa kalooban ng Diyos, tayo'y dumaraan sa iba at walang-hanggang estado. Niluluwalhati ang Diyos kapag nakakaabot sa luwalhati ang kanyang anak, ibig sabihin, nagiging ganap at maganda, at binabago ng apoy at Espiritu Santo.

• 36. DI-MAPAPANAULING PASYA

Malapit nang matapos ang pangangaral ni Jesus. Nahirapan ang ebanghelista na maunawaan kung bakit nanatiling bulag ang bayan ng Diyos tungkol sa kanilang Mesiyas. Sinikap ni Juan na hanapin ang kahulugan ng pagtanggap ito sa paggamit ng dalawang teksto mula sa mga propeta.

Ang una ay ang mahabang tula na tungkol sa Lingkod ni Yawe na kusang-loob na nag-alay ng buhay para sa kanyang mga kapatid (Is 53:1). Ipinakikita nito sa atin na hindi madaling maniwala ang mga tao sa isang inabang Tagapagligtas.

*IKALAWANG BAHAGI: TINAIPOS NI JESUS ANG
KANYANG GAWAIN*

13 ¹Ngayon, bago magpiyesta ng Paskuwa, alam ni Jesus na dumating na ang kanyang oras para tumawid mula sa mundong ito tungo sa Ama, sa pagmamahal niya sa mga sariling kanya na nasa mundo, minahal niya sila hanggang kaganapan.

Hinugasan ni Jesus ang mga paa ng kanyang mga alagad

² Naghahapunan sila at naisilid na ng diyablo sa kalooban ni Judas na anak ni Simon Iskariote na ipagkanulo siya. ³ Alam naman ni Jesus na ipinagkaloob ng Ama sa kanyang mga kamay ang lahat, at mula sa Diyos siya galing at sa Diyos siya pabalik.

⁴ Kaya tumindig siya mula sa hapunan at hinubad ang panlabas na damit, at pagkakuha ng tuwalya ay ibinigkis sa sarili. ⁵ Pagkatapos ay nagbuhos siya ng tubig sa hugasan, at sinimulang hugasan ang mga paa ng mga alagad at punasan ng tuwalyang nakabigkis sa kanya.

⁶ Nang lumapit siya kay Simon Pedro, sinabi nito sa kanya: “Panginoon, ikaw ba ang maghuhugas sa aking mga paa?” ⁷ Sumagot si Jesus: “Hindi mo alam ngayon ang ginagawa ko pero mauuna-waan mo makaraan ang mga ito.”

⁸ Sinabi sa kanya ni Pedro: “Hinding-hindi mo kailanman huhugasan ang aking mga paa.” Sumagot si Jesus sa kanya: “Kung hindi kita huhugasan, hindi ka makababahagi sa akin.” ⁹ Sinabi sa kanya ni Simon Pedro: “Panginoon, hindi lamang ang mga paa ko kundi pati na ang mga kamay at ulo.”

¹⁰ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Mga paa lamang ang kailangang hugasan ng naligo na dahil malinis na ang buo niyang sarili. Malinis nga kayo pero hindi lahat.”

¹¹ Alam ni Jesus ang magkakanulo sa kanya. Dahil dito kaya niya sinabing: “Hindi lahat kayo’y malinis.”

¹² Kaya nang mahugasan niya ang kanilang mga paa, kinuha niya ang

---

Ipinakikita naman ng ikalawang teksto na ang pagtanggap kay Kristo ay ipinahiwatig na. Hindi rin tinanggap ang mga dating propeta noong sila ay nabubuhay pa. Ngunit dito isinasakatuparan ang mahiwagang plano ng Diyos.

Binigyang-diin ni Juan ang kasalanan ng marami na hindi kumikilala kay Jesus nang lantaran, kahit na mayroon silang respeto sa kanya. Kahit paano, naghinala ang mga Judio na nanggaling si Jesus sa Diyos subalit ang maniwala sa kanyang sinasabi at hinihingi ay ibang bagay na.

Para sa atin, dapat tanggapin ng naniniwala sa ebanghelyo ang Iglesyang itinatag ni Jesus. Subalit hindi lahat ay nakakaunawa nito. Dumarating ang kanyang salita sa gitna ng maraming alalahanin, at hindi tayo napipilitang paniwalaan ito. Kapag sinuway o kinaligtaan natin ang kanyang salita, madalas nating isipin na hindi naman ito grabe o seryoso. Gayunman, ang Diyos at ang Salita ng Katotohanan ang ating tinatanggihan. Ito ang ating tanging pagkakataon; walang patunay sa Biblia sa paniniwalang may iba pa tayong buhay at sa susunod na buhay maitutuwid natin ang mga pagkakamali sa kasalukuyan. Ngayon pinagpapasyahan ang buhay na walang hanggan.

• **13.1** Dito nagsisimula ang ikalawang bahagi ng Ebanghelyo ni Juan. Sa unang bahagi, sa pamamagitan ng mga tanda at pagpapahayag ipinaliwanag ni Jesus ang gawa na gaganapin niya sa mundo at ang luwalhati na ipagkakaloob sa kanya pagkatapos na *maitaas na siya*. Ngayon, dumating na ang oras ni Jesus, kung saan magaganap niya ang lahat ng mga ipinahayag.

Nagsimula ang ikalawang bahagi sa pamamaalam na paglalahad ni Jesus sa Huling Hapunan.

Tulad ng mga nakaraang kabanata, nag-uumpisa sa isang himala ang bawat pagpapaliwanag ni Jesus. Ang pamamaalam na makikita sa kabanata 14-17 ay nagsisimula sa isang kahanga-hangang kilos: ang “paghuhugas ng paa” ng mga alagad. Dalawang aral ang napapaloob dito:

- kailangang linisin muna ang sarili bago maki-bahagi sa Hapunan ng Panginoon.
- kung paano isasabuhay ang pagmamahal.

• **2. ANG RITUAL NG PAGSISISI**

Hindi binabanggit ni Juan ang Eukaristiya nang isulat niya ang Huling Hapunan (Mc 14:12), ngunit pinalalim niya ang tema ng “paghuhugas ng paa”.

kanyang panlabas na damit at bumalik sa hapag, at sinabi niya sa kanila: “Nauunawaan n’yo ba ang ginawa ko sa inyo?”¹³ Tinatawag n’yo akong ‘Guro’ at ‘Panginoon.’ At tama ang pagsasabi ninyo: ako nga.¹⁴ Kaya kung hinugasan ko ang inyong mga paa, akong Panginoon at Guro, gayundin kayo dapat maghugasan ng mga paa ng isa’t isa.

¹⁵ Isang halimbawa ang ibinigay ko sa inyo upang gawin din ninyo gaya ng ginawa ko sa inyo.¹⁶ Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, walang aliping mas dakila sa kanyang panginoon, ni walang sinugong mas dakila sa nagpadala sa kanya.¹⁷ Kung alam ninyo ito, mapalad kayo kung isinasagawa n’yo ang mga ito.

¹⁸ Hindi kayong lahat ang tinutukoy ko. Kilala ko ang mga hinirang ko. Ngunit kailangang maganap ang Kasulatan: *Ang nakikisalo sa aking pagkai’y tumalapid sa akin.*¹⁹ Sinasabi ko ito ngayon sa inyo bago pa mangyari upang maniwala kayong Ako Nga kapag nangyari ito.

²⁰ Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo: ako ang tinatanggap ng tuma-tanggap sa ipinadadala ko, at ang nagpadala sa akin ang tinatanggap ng tuma-tanggap sa akin.”

²¹ Pagkasabi ng mga ito, nabagabag

ang kalooban ni Jesus, at nagpatunay: “Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo: ipagkakanulo ako ng isa sa inyo.”²² Nagtinginan ang mga alagad at pinagtatakhan kung sino ang tinutukoy niya.²³ Nakahilig sa tabi ni Jesus ang isa sa kanyang mga alagad, ang mahal ni Jesus.²⁴ Kaya tinanguan ito ni Simon Pedro para usisain si Jesus kung sino ang kanyang tinutukoy.

²⁵ Kaya paghilig niya sa tabi ni Jesus, sinabi niya sa kanya: “Panginoon, sino ba iyon?”²⁶ Sumagot si Jesus: “Siya iyong ipagsasawsaw ko ng kapirasong tinapay at siya kong bibigyan.” At pagkasawsaw ng kapirasong tinapay, ibinigay niya iyon kay Judas, anak ni Simon Iskariote.²⁷ Kasunod ng kapirasong ito, pumasok sa kanya si Satanas. Kaya sinabi sa kanya ni Jesus: “Magmadali ka sa gagawin mo.”

²⁸ Walang nakaunawa sa mga nakahilig sa hapag kung ba’t sinabi niya iyon sa kanya.²⁹ Dahil nakay ni Judas ang bulsa, inakala ng ilan sa sinasabi sa kanya ni Jesus: “Bumili ka ng mga kailangan natin para sa Piyesta,” o kaya’y mag-abuloy sa mga dukha.

³⁰ Kaya pagkakuha niya sa kapirasong tinapay, agad siyang lumabas. Gabi noon.

³¹ Pagkalabas ni Judas, sinabi ni Jesus:

Nagpasimulang hugasan ang kanilang paa. Sanay maglakad nang walang tsinelas ang mga mahihirap na Judio, ang iba naman ay nagsusuot ng sandalyas. Kaya sa pagtanggap ng mga Judio sa isang bisita, inuutusan ang isang lingkod na hugasan ang paa ng nagbibiyaha (Gen 18:4). Walang utusan ang mga apostol, ngunit nang gabing iyon, nais ni Jesus na maging lingkod nila.

Hindi lamang pangkatawang kalinisan at aliw ang hangad ni Jesus na ibigay sa mga apostol. Isang sagradong gawa ang ginanap niyang paghuhugas ng paa, upang linisin sila katulad nang sa binyag. Nasa grasya na ng Diyos ang mga apostol: *nagpalinis sa kanila* (15:3) ang salita ni Jesus na tinanggap nila ng may pananampalataya. Gayunman, kailangan pa nila ng paghahanda bago makisalo sa tinapay ng buhay sa hapag ng kanilang Panginoon. May ritual ng paghahanda o paglilinis ang anumang relihiyon bago ibigay ang mga sagradong bagay sa kanyang miyembro. Halimbawa, nagsasagawa ang mga Judio ng ritual ng paglilinis bago makibahagi sa Pista ng Paskuwa.

Hinihingi rin ni Jesus na malinis tayo: siya mismo

ang naghugas sa paa ng kanyang apostol. Hindi niya hiningi na ikumpisal nila ang kanilang kasalanan; dapat lamang silang umayon na hugasan niya ang kanilang paa.

Ipinaaalala sa atin ng pagkilos na ito ni Jesus ang sakramento ng Binyag at Kumpisal. Dito nabibigkis ang kababaang-loob at awa kapwa sa naglilinis at sa nililinis. Simula dito, *gagawin* ng mga apostol *ang ginawa ng Panginoon sa kanila* dahil *isinugo* niya sila sa kanyang pangalan upang magpatawad ng mga kasalanan. Hindi sila kikilos bilang opisyal ng hirarkika o hukom na nagpapataw ng patawad sa mga makasalanan. Susundan nila ang daan ng kababaang-loob at awa, upang linisin ang mga lalapit sa Hapunan ng Panginoon.

Pitong beses na inulit ang salitang “Panginoon” sa kabanatang ito. Dahil dito mauunawaan natin na sa paghuhugas ng paa ng mga apostol, isinagawa ni Jesus ang isang napakahalagang kilos na nagpapakita sa atin kung sino ang ating Panginoon at Diyos at kung paano siya kumilos.

“Niluwalhati na ngayon ang Anak ng Tao, at niluwalhati rin sa kanya ang Diyos.”³² At agad naman siyang luluwalhatiin ng Diyos sa sarili nito.

•³³ Mga munting anak, sandali na lamang n’yo akong kasama. Hahanapin ninyo ako at gaya ng sinabi ko sa mga Judio sinasabi ko rin sa inyo ngayon, ‘Kung saan ako papunta, hindi kayo makaparoroon.’

³⁴ Isang bagong utos ang ibinibigay ko sa inyo: magmahalan kayo! Kung paano ko kayo minamahal, gayon kayo magmahalan. ³⁵ Sa ganito makikilala ng lahat na mga alagad ko kayo kung may pagmamahal kayo sa isa’t isa.”

³⁶ Sinabi sa kanya ni Simon Pedro: “Panginoon, saan ka papunta?” Sumagot

si Jesus: “Hindi ka makasusunod ngayon sa akin saan ako papunta; susunod ka pagkatapos.”³⁷ Winika sa kanya ni Pedro: “Panginoon, bakit hindi ako makasusunod ngayon? Maialay ko ang aking buhay alang-alang sa iyo.”³⁸ Sumagot si Jesus: “Ialalay mo ang buhay mo alang-alang sa akin? Talagang-talagang sinasabi ko sa iyo, hinding-hindi titilaok ang tandang hanggang makaitlo mo akong maitatuwa.”

Papunta ako sa Ama

14 •¹ Huwag mabagabag ang inyong mga puso. Manalig kayo sa Diyos, at manalig din kayo sa akin. ² Maraming silid sa bahay ng aking Ama. Kung hindi’y hindi ko sana sinabi sa inyong: “Pupunta ako upang ipaghanda kayo ng lugar.” ³ At pag pumunta na ako

• 33. KRISTIYANONG PAG-IBIG

Isang bagong utos ang ibinibigay ko sa inyo. Ibig sabihin, isang utos na tugma sa pagdating ng bagong panahon. Nagsalita ang Lumang Tipan tungkol sa tunay na katapatan sa Diyos at pag-ibig sa kapwa, ngunit nanatiling nakatago ang mensaheng ito sa masalimuot na mga batas. Bukod dito, maraming paraan ng pag-ibig: kahit na isang panatikong relihiyoso ay makapagsasabing mahal niya ang Diyos. Dito naman, iisang batas ang pag-ibig. At kung gusto nating malaman kung ano ang pag-ibig, lagi nating tingalain ang mga halimbawang ibinigay ng Panginoon noong nabubuhay siya sa ating piling.

Hangad ng pag-ibig na ayon sa Diyos na palayain ang ating kapwa at bigyang kakayahang paunlarin ang mga abilidad na bigay ng Diyos. Iginagalang nito ang mahiwagang persona ng bawat isa at tinutulungan ang kapwa upang siya’y maging kung ano ang nais ng Diyos maging siya sa pagtawid mula sa kamatayan tungo sa muling pagkabuhay.

Higit pa rito, habang tayo’y lumalalim sa misteryo ng maka-Diyos na pag-ibig na ibinunyang ni Jesus, nagiging kaisa ang ating pag-ibig sa walang hanggang pag-ibig ng Diyos na sa wakas ay gagawing iisa sa pamamagitan natin. Galing sa Diyos ang tunay na pagmamahal at gumagawa na bumalik ang lahat sa pagkakaisa sa Diyos.

Paulit-ulit na binigyang diin ni Jesus ang Kristiyanong pagmamahal. Nang lumaon, bubuurin ng mga apostol (1 Jn 4:7) at ng Iglesya ang aral niya ng pag-ibig. Nakikilala ang pag-ibig sa Diyos sa pag-ibig sa kapwa; nakaatag naman ang pag-ibig sa kapwa sa pag-ibig sa Diyos. At ano nga ba talaga ang mahal in ang Diyos? Sinasabi ng mga dakilang santo at mistiko

ng Iglesya na ang pag-ibig sa Diyos ay hindi lamang ang “madama ang Diyos”, at masiyahan sa pananalangin. Hindi nakikita ang Kristiyanong pag-ibig sa sentimyento o damdamin (bagamat kung mins’y nakadarama tayo ng debosyon, at ito’y nakatutulong). May pag-ibig sa Diyos ang nagtitikang gawin kung ano ang kalooban ng Diyos sa bawat sandali ng kanyang buhay. At ano ang kalooban ng Diyos tungkol sa ating kapwa kundi ang paglilingkod at pagpapatawad.

• 14.1 ANG BUHAY ESPIRITUWAL

Pagkatapos ng paghuhugas ng paa, ipinagpatuloy ni Juan ang tatlong diskurso ng pamamaalam ni Jesus. Sa mga nakaranas ng matalik na pamumuhay kay Jesus ng may ilang buwan, kailangan nilang madiskubre ang bagong pakikisama sa Kristong muling nabuhay, na siya’y naroon kahit na di nakikita. *Nakasama ninyo ako*, sabi ni Jesus; ngunit mula ngayon *sainyo ako*. Matatagpuan sa kabanata 14 ang una sa mga pagpapahayag na ito.

Hindi lamang sariling tagumpay ni Jesus ang pagakyat niya sa Ama; nagbubukas din ito para sa ating lahat ng daan tungo sa ating tahanan, tahananang hindi napakataas, kundi tahanan sa Diyos. *Maraming silid...* ibig sabihin ay may lugar din para sa atin. Hindi lang isang tahanan para sa lahat kundi isa para sa bawat isa, sapagkat hindi tayo bibigyan ng iisang palabas na panonoorin ng lahat o ng iisang kaligayahang ibinabahagi sa lahat. Makakakuha mula sa bawat isa ang kaniningningan ng Diyos ng himig na siya lamang ang makapagbibigay. Mapapasakanyang sariling silid ang bawat isa at may pakikipag-isa sa lahat.

Ngayong alam natin ang layon, dapat nating

at naipaghanda kayo ng lugar, muli akong darating at dadalhin ko kayo sa akin upang kung saan ako naroon, gayon din naman kayo.

⁴ At alam n'yo ang daan sa pupuntahan ko." ⁵ Sinabi sa kanya ni Tomas: "Panginoon, hindi namin alam kung saan ka pupunta. Paano namin malalaman ang daan?" ⁶ Sinabi sa kanya ni Jesus: "Ako siyang daan, ang katotohanan, at ang buhay. Walang nakalalapit sa Ama kundi sa pamamagitan ko. ⁷ Kung kilala ninyo ako, makikilala rin ninyo ang aking Ama. Ngunit ngayon, kilala n'yo na siya at nakita ninyo siya."

⁸ Sinabi sa kanya ni Felipe: "Panginoon, ipakita mo na sa amin ang Ama at sapat na sa amin." ⁹ Sinabi sa kanya si Jesus: "Ang tagal na panahon n'yo akong

kasama at hindi mo pa ako kilala, Felipe? Sa pagkakita sa akin ninuman, ang Ama ang nakikita niya. Paano mong masasabi: 'Ituro mo sa amin ang Ama'?"

¹⁰ Hindi ka ba naniniwalang nasa Ama ako at nasa akin ang Ama? Hindi mula sa sarili ko sinasabi ang mga salitang bini-bigkas ko. Sa akin nanunuluyan ang Ama, at siya ang gumagawa ng kanyang mga gawa. ¹¹ Maniwala kayo sa akin na nasa Ama ako at nasa akin ang Ama. Kung hindi dahil sa akin, maniwala kayo dahil man lamang sa mga gawa.

¹² Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, magagawa rin ng nananalig sa akin ang gawang ginawa ko; at mas dakila pa kaysa mga ito ang gagawin niya. Sapagkat sa Ama ako papunta. ¹³ Anumang hingin n'yo sa Pangalan ko'y gaga-

---

puntahan ang ganap na pakikipag-isang iyan. *Ako ang daan*, sabi ni Kristo. Nagkatawang-tao siya upang makita natin ang Ama sa kanya. Sinunod niya ang kanyang daan, na lubhang nakabibigla sa atin, at sa pagninilay sa kanyang mga kilos, uunlad din tayo tungo sa katotohanan. Bagamat sa simula maaaring hindi natin maunawaan ang kanyang kaisipan, sa paglipas ng panahon, ating matutuklasan ang Panginoon at mauunawaan na ang kanyang daan ay daan natin. Sa pagtawid sa krus at kamatayan, makakamit natin ang ating katotohanan at matatagpuan ang buhay.

Nasa Ama ako at nasa akin ang Ama, at nasa akin kayo (11 at 20). Ginagawa ni Kristo na makapasok tayo sa pansariling buhay ng Diyos. Kaya, hindi natin puwedeng sabihin na tayo'y lumalapit sa Diyos na para bang napakalayo niya sa atin. Hindi natin nadadama na para bang iisang persona lamang ang Diyos sa harap natin. Pumapasok tayo "sa" misteryosong buhay ng mga Diyos na Persona na nakikibahagi sa lahat at nagiging tangi at nag-iisang Diyos. Hindi makapasok sa isa't isa ang materyal na bagay at mga katawan, subalit sa mundo ng espiritu ito ay posible. *Nasa Ama* si Kristo at *nasa kanya*. ang Ama. *Sila'y mananahan sa atin*.

Sa simula ng Ebanghelyo, ipinaliwanag ni Juan na nauunawaan ang lahat ng kilos ng Diyos sa mundo sa liwanag ng malalim na ugnayan ng Ama at Anak. Ngayon, idinagdag niya na ginaganap ng isang persona, ang Espiritu Santo, ang presensya ng Diyos sa atin. Ni ang Ama na wala namang nakakita, ni ang Anak na nagpahayag ng sarili ay hindi makakapagkaisa sa tao. Subalit maisasagawa ito sa pamamagitan ng Espiritu, na matatawag nating *Diyos na ipinagkakaloob*. Kaya, tinatawag nating *buhay na espirituwal* ang lahat ng tumutukoy sa ating ugnayan sa Diyos.

Tatlong pag-uugali ang napapaloob sa buhay espirituwal:

- pagpapahalaga sa mga salita ni Jesus: pagnilayin, isabuhay at sikaping maugat sa ating kaluluwa.

- pagkaturo sa atin ng Espiritu Santo ng mga bagay na dapat nating hingin sa pangalan ni Kristo, buong pananalig nating hinihiling ang mga bagay na kanyang ninanais.

- sa bandang huli, *ginagawa natin ang mga bagay na ginawa niya*. Hindi niya pinarami lamang ang mga mabubuting kilos kundi tinapos ang iniutos ng Ama sa kanya, kahit na para sa atin ay parang walang kabuluhan ang kanyang pagtalima.

Ibibigay niya sa inyo ang ibang Tagapagtanggol (16). Tinutukoy ni Jesus ang Espiritu Santo na kanyang tinatawag na *Parakletos*. Maraming kahulugan ang salitang Griyegong ito. Dito, ginagamit natin ang salitang Tagapagtanggol. Ipinagtanggol ng Espiritu ang mga nananalig at pinapatnubayan ang kanilang panalangin upang ito ay dinggin.

Ibibigay ko sa inyo ang ibang Tagapagtanggol (o Tagapagsalin). Tinutulungan tayo ng Espiritu upang maunawaan at maliwanagan ang mga salita ni Jesus sa lahat ng panahon.

Panginoon, paano mangyayaring sa amin mo ipapakita ang iyong sarili at hindi sa mundo? (22). Akala ni Judas ay nais ni Jesus na tumawag ng isang sikretong pulong. Ngunit iba ang ibig sabihin ni Jesus: ipakikilala niya ang sarili sa pamamagitan ng kanyang Espiritu. *Ipakikita ang sarili* sa pagtuturo sa kanila nang walang ginagamit na salita at sa pagbibigay ng kapayapaan.

Sapagkat mas dakila sa akin ang Ama (28). Hindi nito sinasalungat ang itinuturo ni Juan sa buong Ebanghelyo tungkol sa pagka-Diyos ni Jesus.

Dapat na basahin ito kasama ng 5:18; 10:30;

win ko upang luwalhatiin ang Ama sa Anak. ¹⁴ At kung may hingin kayo sa akin sa Pangalan ko, gagawin ko.

¹⁵ Kung mahal ninyo ako, isasakatuparan ninyo ang mga kautusan ko. ¹⁶ At hihingin ko sa Ama at ibibigay niya sa inyo ang bagong Tagapagtanggol upang makasama ninyo magpakailanman: ¹⁷ ang Espiritu ng katotohanan na hindi matatanggap ng mundo dahil hindi siya nito napapansin ni nakikilala. Kilala ninyo siya sapagkat namamalagi siya sa inyo at sasainyo siya.

¹⁸ Hindi ko kayo iiwang ulila; pabalik ako sa inyo. ¹⁹ Kaunti pang panahon at hindi na ako mapapansin ng mundo; ngunit papansinin ninyo ako sapagkat buhay ako at mabubuhay din kayo. ²⁰ Sa araw na 'yon ninyo malalaman na nasa Ama ako, at nasa akin kayo at nasa inyo naman ako.

²¹ Ang tumutupad sa tinanggap niyang mga kautusan ko, siya ang nagmamahal sa akin. Mamahalin ng aking Ama ang nagmamahal sa akin, at mamahalin ko rin siya at ipamamalas ko sa kanya ang aking sarili."

²² Sinabi sa kanya ni Judas, hindi ang Iskariote: "Panginoon, paano mangyayaring sa amin mo ipamamalas ang iyong sarili at hindi sa mundo?" ²³ Sumagot si Jesus at sinabi sa kanya: "Kung may nagmamahal sa akin, isasakatuparan niya ang aking salita at mamahalin siya ng aking Ama at pupuntahan namin siya at sa kanya kami gagawa ng silid para sa

aming sarili. ²⁴ Hindi naman isinasakatuparan ng hindi nagmamahal sa akin ang aking mga salita. At hindi sa akin ang salitang naririnig n'yo kundi sa Amang nagpadala sa akin.

²⁵ Sinabi ko sa inyo ang mga ito habang namamalagi pa akong kasama ninyo. ²⁶ Ituturo naman sa inyo ng Tagapagtanggol ang lahat – ang Espiritu Santong ipadadala ng ama sa ngalan ko – at ipaalaala niya sa inyo ang lahat ng sinabi ko sa inyo.

²⁷ Kapayapaan ang iniwan ko sa inyo; kapayapaan ko ang ibinibigay ko sa inyo. Hindi gaya ng ibinibigay ng mundo ang ibinibigay ko sa inyo. Huwag mabagabag ang inyong puso, ni panghinaan ng loob. ²⁸ Narinig ninyong sinabi ko sa inyo. 'Paalis ako pero pabalik ako sa inyo.' Kung minahal ninyo ako, magagalak kayo't papunta ako sa Ama pagkat mas dakila sa akin ang Ama.

²⁹ Ngunit sinabi ko ito ngayon sa inyo bago pa mangyari ito. ³⁰ Hindi ko na kayo kakausapin nang mahaba sapagkat parating na ang pinuno ng mundo. Walang anumang kanya sa akin ³¹ ngunit dapat malaman ng mundo na mahal ko ang Ama, at ayon sa iniutos sa akin ng Ama, ito mismo ang aking ginagawa. Tumindig kayo, tayo na mula rito!"

Ang puno ng ubas at ang mga sanga

15 • ¹ "Ako siyang totoong puno ng ubas at ang Ama ko ang mag-sasaka. ² Pinuputol niya ang bawat

16:15, kung nais nating maunawaan nang kahit kaunti ang misteryo ni Kristo, "tunay na Diyos" tulad ng nasusulat sa Rom 9:5; Tit 2:13; 1 Jn 5:20.

Sa ikapat na siglo, sinulat ni San Hilario, isang dakilang obispo at tagapagtanggol ng pananampalata: "Dakila pa ang Ama sapagkat siya ang nagbibigay. Subalit ibibigay niya sa Anak ang lahat ng nasa kanya, kaya hindi masasabing mababa sa Ama ang Anak.

Bukod dito, katangian ng Anak na talikuran ang sarili upang magbigay luwalhati sa Ama, hanggang sa ibigay na muli ng Ama "ang luwalhating nasa kanya sa

pasimula pa" (17:5 at 6:62). Dahil dito ang mga apostol na nakakita sa kanya bilang tao sa panahon ng kanyang pagpapakumbaba ay dapat matuwa sa pag-alis niya.

Ang Espiritu Santong ipadadala ng Ama sa ngalan ko. (26). Ihambing sa 15:26. Sa Ama nagmula ang Espiritu Santo at gayon din sa Anak dahil nakibahagi sila sa iisang pagka-Diyos.

• **15.1** Sa pangalawang pagpapahayag ng pamamaalam, inaanyayahan tayo ni Jesus na manatiling tapat sa gitna ng mundo. Nahahati ang pagpapahayag sa apat na bahagi:

sangang di namumunga sa akin; at pinupungusan naman niya't nililinisang ang bawat namumunga upang higit pang mamunga.

³Ngayon malinis na kayo dahil sa salitang binigkas ko sa inyo. ⁴Mamalagi kayo sa akin, at ako sa inyo.

Hindi makapamumunga ang sanga sa ganang sarili, malibang mamalagi ito sa puno ng ubas; gayundin naman kayo, malibang mamalagi kayo sa akin. ⁵Ako siyang puno ng ubas, kayo ang mga sanga. Ang namamalagi sa akin at ako sa kanya, siya ang namumunga nang sagana pagkat hiwalay sa aki'y hindi kayo makagagawa ng anumang. ⁶Kung hindi namamalagi sa akin ang sinuman, iha-hagis siya sa labas gaya ng sangang natuyo na tinitipon at ginagatong sa apoy at nagliliyab.

⁷Kung mamamalagi kayo sa akin at mamamalagi sa inyo ang mga pananalita ko, hingin ninyo ang anumang loobin n'yo at magkakagayon sa inyo. ⁸Sa ganito parangalan ang aking Ama: kapag

namunga kayo nang sagana at naging mga alagad ko.

⁹Kung paano ako minamahal ng Ama, gayon ko rin kayo minahal. Mamalagi kayo sa pagmamahal ko. ¹⁰Kung isasakatuparan ninyo ang mga kautusan ko, mamamalagi kayo sa pagmamahal ko kung paanong isinakatuparan ko ang mga kautusan ng aking Ama at namamalagi sa kanyang pagmamahal.

¹¹Sinabi ko sa inyo ang mga ito upang mapasainyo ang aking kagalakan at maging ganap ang inyong kagalakan. ¹²Ito ang kautusan ko: magmahalan kayo kung paano ko kayo minahal. ¹³Wala nang pagmamahal na hihigit pa sa pag-aalay ng sariling buhay alang-alang sa kanyang mga kaibigan.

¹⁴Mga kaibigan ko kayo kung ginagawa ninyo ang iniutos ko sa inyo. ¹⁵Hindi ko na kayo tinatawag na mga lingkod sapagkat hindi alam ng lingkod ang ginagawa ng kanyang panginoon.

Mga kaibigan naman ang turing ko sa inyo sapagkat ipinagbibigay-alam ko sa

– ang talinhaga ng puno: Isinugo ko kayo upang mamunga.

– mamumuhi sa inyo ang mundo.

– ang gawain ng Espiritu Santo.

– *Sandali pa at makikita rin ninyo ako.*

Una, ang talinhaga ng puno. Ginamit ni Jesus ang isang paghahambing sa Biblia, ngunit binago niya ang dating kahulugan tulad ng ginawa niya sa pagsasalita tungkol sa Mabuting Pastol (Jn 10:1). Simbolo ng bayang Israel ang puno ng ubas. Itinanim mula sa piling binhi, inalagaan ng Panginoon at minarapat na mamunga ng katarungan (Mc 12:1). Ngunit pagdating ni Kristo, tapos na ang panahong kung saan kinatawan ng bayang Israel ang kaharian ng Diyos.

Ngayon, nagkaugat ang *tunay na puno*. Si Kristo ang puno kung saan umusbong ang mga sanga, tayo na nabubuhay sa kanya. Ngunit siya rin ang buong halaman, puno at sanga, dahil ang mga Kristiyano ay katawan ni Kristo.

Puno ng ubas dati ang buong bayan at naging mahalaga sa mga Israelita ang pagkilos ng komunidad bilang isang katawan. Hindi ang bawat isa ang mahalaga kundi ang Israel. Ngayon, hindi sinasabi ni Jesus: Ang Komunidad Kristiyano ang puno, ngunit: *Ako ang puno*. Kaya dapat pagnilayan ng bawat isa sa atin kung paano tayo nakakabit kay Jesus sa pamamagitan ng pananalig, panalangin at pagsa-

sabuhay ng kanyang salita. Dapat *mamunga* ang bawat isa. Hindi inilista ni Jesus kung ano ang mga bungang ito: paglilingkod, pag-unawa, o kilos para sa katarungang panlipunan o tahimik na buhay na alay sa Diyos. Ngunit binibigyang-diin niya na dapat manggaling sa kanyang Espiritu ang bungang ito at matatakan ng kanyang sariling selyo. Hindi masusukat ang tagumpay ng Iglesya sa kanyang mga nakamit kundi sa pag-unlad ng mga taong may kamalayan ng hiwaga ng krus at muling pagkabuhay ni Jesus at nakikibahagi dito.

Pagkatapos linawin na tayo'y ganap na nababatay sa kanya, binabanggit muli ni Jesus ang utos ng pag-ibig. Mayroong kaayusan sa pagtatayo ng buhay Kristiyano.

Masabi man natin sa pasimula: Dapat nating mahalalin ang ating kapwa sapagkat ito lamang ang utos, wala rin tayong makakamit. Sapagkat iba-iba ang pagkaunawa ng mga tao sa pag-ibig habang hindi pa natin nauunawaan ang pag-iisip ni Kristo. Hinihingi muna ni Kristo sa atin na makibahagi sa kanyang pag-iisip: ito ang kahulugan ng *isakatuparan ninyo ang mga kautusan ko* (10). Kaya nagiging kaibigan niya tayo, at nakikilala siyang nagmamahal sa atin at kumikilos sa pamamagitan natin. At saka, tayo'y *nagbibigay ng tunay na bunga* ng pag-ibig na si Kristo ang pinagmulan.

inyo lahat ng narinig ko mula sa aking Ama.

¹⁶Hindi kayo ang humirang sa akin, ako ang humirang sa inyo at nagtalaga sa inyo para humayo at mamunga, at mamalagi ang inyong bunga. At ipagkalkalooob sa inyo anumang hingin n'yo sa Ama sa pangalan ko.

¹⁷Iniuutos ko nga sa inyo: magmahalan kayo.

Ang napopoot sa mundo

- ¹⁸Kung napopoot sa inyo ang mundo, alamin n'yo na sa akin muna ito napoot bago sa inyo. ¹⁹Kung kayo'y makamundo, inibig na sana ng mundo ang sariling kanya. Ngunit dahil hindi kayo makamundo kundi hinirang ko kayo mula sa mundo kaya napopoot sa inyo ang mundo.

²⁰Tandaan ninyo ang salitang sinabi ko sa inyo: 'Walang lingkod na mas dakila sa kanyang panginoon.' Di ba't inusig nila ako? Usigin din kayo. Tinupad ba nila ang aking salita? Gayon din nila tutuparin

ang sa inyo. ²¹Gagawin nila sa inyo ang lahat ng ito dahil sa aking pangalan sapagkat hindi nila nakikilala ang nagpadala sa akin.

²²Kung hindi ako naparito at nangusap sa kanila, wala sana silang kasalanan. Ngunit ngayon, hindi nila mapagtatakan ang kanilang kasalanan.

²³Napopoot din sa aking Ama ang napopoot sa akin. ²⁴Kung hindi ko ginawa sa piling nila ang mga gawang wala pang ibang nakagawa, wala silang kasalanan. Ngayo't nakita nila'y kinapootan ako at ang aking Ama. ²⁵Kaya magaganap ang salitang nasusulat sa kanilang Batas: *Napoot sila sa akin nang walang dahilan.*

Darating ang Espiritu

- ²⁶Pagdating ng Tagapagtanggol na ipadadala ko sa inyo mula sa Ama, ang Espiritu ng katotohanan na nagmumula sa Ama, iyon ang magpapatunay tungkol sa akin. ²⁷At magpapatunay din kayo sapagkat kasama ko kayo mula sa simula.

• 18. Sa kabila ng pagbalik ni Jesus sa Ama upang pasimulan ang mas mabisa at mas malawak na presensya sa sangkatauhan, tuloy pa ring ginagamit ni Satanas ang kapangyarihang kanyang kinamkam. Itinutuon niya sa mga nananalig at sa Iglesya ang poot ng mga sakop niya: ang mga ito ay tinatawag sa Ebanghelyo ni Juan: *ang mundo*.

Pagkamuhi ng mundo ang kapalaran ng mga mananampalataya. Madalas mangyari na pagkasimula ng sinuman na maging mas matapat na tao sa mas tunay na Kristiyanong pamumuhay, agad siyang sinasalungat at kinagagalitan ng kanyang pamilya. Walang makaaalam kung ano ang pinagmumulan ng galit ngunit alam ng demonyo, siya na kumikilos upang mawalan tayo ng pag-asa.

Kahit na sa Iglesya, marami ang mga makamundo na *waring nag-aalay ng handog sa Diyos* (16:2), sa pag-uusig nila sa mga tunay na tagasunod ni Kristo. "Sa aba ninyo, kung kayo'y pinupuri ng lahat ng tao!" (Lc 6:26). Sinabi ito ni Jesus tungkol sa mga Kristiyanong sanay na makuha ang papuri ng mga mayayaman at pulitiko at maging ng makapangyarihan din sa Iglesya. Hindi makita ng mga ito ang paggawa ng Espiritu ng Diyos sa mga may mababang-kalooban at kung minsan inuusig sila nang matindi. Tunay na *hindi nila kilala* si Kristo man o *ang Ama*.

Kung ang ating pag-asa ay di galing sa Diyos, manghihina tayo sa pagsubok; subalit kung galing sa

Diyos, lumalakas tayo at nagtatagal. Sa talinhaga ng puno, sinabi ni Jesus: "Pinupungusan niya ang bawat namumunga upang higit pang mamunga" (2).

• 26. ANG AMA, ANG ANAK AT ANG ESPIRITU SANTO

Sa paggawa niya sa atin na mga anak ng Ama, ipinatutuklas ni Jesus sa atin ang malalim na hiwaga ng Diyos. Sa Diyos may pakikipag-isa ang tatlong persona: Ang Ama, ang Anak at ang iisang Espiritu nila.

Sinasabi nating iisang Espiritu, dahil nagpahayag siya: *Ibibigay ng Ama sa inyo ang isang Tagapagtanggol* (14:16), at *ang Tagapagtanggol na ipadadala ko* (15:26). Ngayon, sinasabi niya: *Mula sa akin siya tatanggap at magbabalita sa inyo; ang tanang sa Ama ay akin* (16:15)

"Ang Espiritu" ay hindi lamang "pigura" ng tula: ito'y isang persona. Ipinaliwanag ito sa Jn 7:37 at 14:1.

Mula sa araw ng Pentekostes, nagsimulang kumilos ang Espiritu sa Iglesya, at ipinapakita na siya nga ang Espiritu ni Kristo. Inakala ng mga di-nanalig na mga Judio na kapanig nila ang Diyos, ngunit sa katotohanan hindi kumilos ang Espiritu nang ganoon sa piling nila. Kaya maliwanag na *may kasalanan* ang bayan (9) sa hindi nila paniniwala kay Kristo.

Ilalantad niya sa daan ng pagkamatuwid" (8). Si Jesus ang matuwid at ang mga taong matuwid ay

16 ¹Sinabi ko sa inyo ang lahat ng ito upang hindi kayo matisod at mahulog. ²Ititiwalag nila kayo sa kanilang komunidad, at may oras na sasapit na aakalain ng sinumang papatay sa inyo na pag-aalay ito ng pagsamba sa Diyos. ³At gagawin nila ang mga ito dahil hindi nila nakilala ang Ama ni ako. ⁴Kaya naman sinabi ko sa inyo ang lahat ng ito upang pagdating ng oras ay matandaan ninyong sinabi ko sa inyo ang mga ito.

Hindi ko sinabi sa inyo ang lahat ng ito mula sa simula sapagkat kasama ninyo ako. ⁵Ngayon nama'y papunta ako sa nagpadala sa akin, at wala sa inyong nagtatanong sa akin kung saan ako papunta, ⁶kundi tigib ng lungkot ang inyong puso dahil sinabi ko sa inyo ang lahat ng ito.

⁷Ngunit sinasabi ko sa inyo ang katotohanan: makabubuti sa inyong ako'y umalis sapagkat kung hindi ako aalis. hinding-hindi darating sa inyo ang Tagapagtanggol. Kung aalis naman ako, ipadadala ko siya sa inyo. ⁸At pagdating niya, hihiyain niya ang mundo tungkol sa kasalanan, sa daan ng pagkamatuwid at sa paghatol.

yaong nananalig sa kanya sa kabila ng hindi pagkakita sa kanya (10).

Nasusulat sa Mga Gawa ng mga Apostol kung paanong kumilos ang Espiritu sa mga unang alagad ni Jesus. Higit pa sa pagbibigay sa kanila ng mahiwagang kapangyarihan, pinagkalooban sila ng tuwa, kapayapaan at pag-ibig, at matibay na katiyakang nasa kanilang piling si Jesus na muling nabuhay.

Pinapatnubayan ng Espiritu ang mga misyonero, pinagkalooban silang gumawa ng himala. Binibigyan ang mga nananalig ng kaalaman sa Diyos, ng kakayahang kumilos, magpagaling, maglingkod at magpabago sa mundong makasalanan. Sa buong kasaysayan, madadala ng Espiritu ang mga taong may matibay na pananalig, ang mga martir at propeta, at sa pamamagitan nila magbabagong-ano ang mundo. Sa ganitong paraan, mabibigyang-matwid ang Manunubos, na parang natalo, at magiging malinaw na talunan si Satanas na *hinatulan na* (11). Napaalis ang masamang Espiritu, magaling na direktor ng makamundong palabas at nabawasan ang kanyang kapangyarihan. Isang bagong lakas, ang Espiritu, ang magtutuwid sa kasaysayan at papatnubay tungo sa ganap na katotohanan.

⁹Ito ang kasalanan: hindi sila nananalig sa akin. ¹⁰Ito ang daan ng pagkamatuwid: sa Ama ako papunta, at hindi na ninyo ako mapapansin. ¹¹At hinatulan na ang pinuno ng mundong ito: ito ang paghatol.

¹²Marami pa sana akong sasabihin sa inyo pero hindi ninyo masasakyan ngayon. ¹³Ngunit pagdating niya, ang Espiritu ng katotohanan, ihahatid niya kayo sa buong katotohanan.

Hindi siya mangungusap mula sa ganang sarili kundi ang naririnig niya ang ipangungusap niya at ang mga bagay na darating ang ibabalita niya sa inyo. ¹⁴Mula sa akin siya tatanggap at magbabalita sa inyo, at sa gayon niya ako luluwalhatiin. ¹⁵Akin ang tanang sa Ama. Dahil dito kaya ko sinabing 'Mula sa akin siya tatanggap at magbabalita sa inyo.'

Ang pangako ng bagong pamamalagi

• ¹⁶Sandali pa at hindi n'yo na ako mapapansin, at sandali pa at makikita ninyo ako."

¹⁷At sinabi ng kanyang mga alagad sa isa't isa: "Ano itong sinasabi niya sa atin: 'Sandali pa at hindi n'yo na ako mapapansin at sandali pa at makikita ninyo

• 16.6 SI JESUS SA ATING PILING

Nasa ating piling si Jesus, ngunit para matalos ang kanyang presensya kailangan natin ng pananalig. Sinabi niya: "Makikita ninyo ako sapagkat buhay ako at nabubuhay din kayo" (14:19). Hindi mahalaga na madama natin ang kanyang presensya, kundi makatagal tayo sa mga daan niya. Upang maging ganap ang ating pananalig, kailangang bawiin sa atin ang aliw ng kanyang presensya sa humigit kumulang na mahabang panahon: *sandali pa at makikita rin ninyo ako*.

Unang napatunayan ang salitang ito para sa mga alagad sa oras ng kamatayan ni Jesus; pagkatapos nakita nila siyang muling nabuhay. Gayundin, mapatutunayan ang salita para sa atin sa huling panahon, kapag natagpuan natin ang maluwalhatang Kristo na hinihintay nang may pananampalataya. Huwag magpakasiguro ang sinuman sa mga oras na ipinadama sa kanya ni Kristo ang kanyang presensya, halimbawa, kasunod ng isang pagbabagong-buhay, kapag ang lahat ay parang madali sa atin. Huwag nating maliitin ang mga kapatid na hindi pinagkalooban ng grasyang ating natanggap. *Sandali pa* baka tayo naman ang iiwan ng Panginoon sa kadiliman.

ako.’ At ‘Papunta ako sa Ama?’” ¹⁸ At sinabi nila: “Ano ba itong sinasabi niyang ‘sandali’? Hindi natin maintindihan ang sinasabi niya.”

¹⁹ Naintindihan ni Jesus na gusto nila siyang tanungin kaya sinabi niya sa kanila: “Nagtatanungan kayo tungkol dito dahil sinabi kong ‘Sandali pa at hindi n’yo na ako mapapansin, at sandali pa at makikita ninyo ako.’

²⁰ Talagang-talagang sinasabi ko sa inyo, iiyak kayo at tataghoy, at magagalak naman ang mundo. Maninimdim kayo ngunit magiging kagalakan ang inyong paninimdim. ²¹ Naninimdim ang babaeng malapit nang manganak sapagkat sumapit na ang kanyang oras. Ngunit pagkasilang sa sanggol, dahil sa galak ay hindi na niya naaalaala ang kagipitan: isang tao ang isinilang sa mundo.

²² Gayon nga rin kayo naninimdim ngayon. Ngunit muli ko kayong makikita at magagalak ang inyong puso, at walang makaagaw ng inyong kagalakan sa inyo. ²³ At sa araw na iyon, wala na kayong itatanong sa akin sapagkat talagang-talagang sinasabi ko sa inyo na ipagkaloob sa inyo anumang hingin ninyo sa Ama sa Ngalan ko. ²⁴ Hanggang ngayo’y wala pa kayong hiningi sa Ngalan ko. Humingi kayo at tatanggap kayo upang maganap ang inyong kagalakan.

²⁵ Sa mga paghahambing ko ipinangungusap sa inyo ang mga ito. Ngunit may oras na sasapit na hindi sa pagha-

hambing ako mangungusap sa inyo kundi lantaran ko nang ihahayag sa inyo ang tungkol sa Ama.

²⁶ Sa araw na ’yon, sa ngalan ko kayo hihingi; hindi ko sinasabi sa inyo na makikiusap ako sa Ama alang-alang sa inyo ²⁷ pagkat iniibig kayo mismo ng Ama dahil iniibig n’yo ako at pinaniniwalaang sa Diyos ako galing. ²⁸ Galing ako sa Ama at dumating sa mundo. Muli kong iniwan ang mundo at papunta sa Ama.

²⁹ Kaya sinabi ng kanyang mga alagad: “Hayan, lantaran ka na ngayong nangungusap, at hindi na sa paghahambing nagsasalita. ³⁰ Alam na namin ngayon na alam mo ang lahat at hindi mo kailangang may magtanong pa sa iyo. Dahil dito kaya naniniwala kaming sa Diyos ka galing.”

³¹ Sumagot sa kanila si Jesus: “Naniniwala ba kayo ngayon? ³² Narito’t may oras na sumasapit at sumapit na upang mangalat kayo – bawat isa sa sariling kanya – at iiwan n’yo akong nag-iisa. Ngunit hindi ako nag-iisa sapagkat kasama ko ang Ama.

³³ Sinabi ko sa inyo ang lahat ng ito upang sa akin kayo magkaroon ng kapayapaan. Kagipitan ang meron kayo sa mundo pero lakasan n’yo ang loob, napagtagumpayan ko ang mundo.”

Panalangin ni Jesus para sa bagong bayang banal

17 • ¹ Pagkasabi ni Jesus ng mga ito, tumingala siya sa langit at nagsabi: “Ama, sumapit na ang oras. Luwalhatiin

Magsisimula ang isang tunay na pagsasama sa pagitan ni Jesus at ng mga alagad niya pagkatapos ng kanyang muling pagkabuhay: ipahahayag niya sa kanila ang Ama; sila’y hihingi sa kanyang pangalan.

Lantaran ko nang ihahayag sa inyo ang tungkol sa Ama (25)... Binibigyan-diin at inihahambing ng simpleng tugon ng mga apostol sa b. 29 ang sinabi ni Jesus sa b. 25. Hindi ibig sabihin ni Jesus na babalik siyang muli upang magturo pa nang mas maliwanag at walang talinhaga kundi tinutukoy ni Jesus ang espirituwal na kaalaman tungkol sa kanya at sa kanyang salita na tatanggapin ng mga alagad mula sa

Espiritu. Ito ang tunay na kaalaman na napakahigit kaysa pagtuturo sa pamamagitan ng salita.

Sa ngalan ko kayo hihingi (26). Malalaman ng mga nananalig na may tunay na kaalaman kay Jesus kung ano ang dapat nilang hingin at bibigyan sila nito. Ganoon din, malalaman nila ang mga bagay na ayaw ipagkaloob ng Diyos at dahil dito, hindi na nila gustuhin o hihingin ang mga iyon.

• 17.1 ANG IISA AT BANAL

Pamparing Panalangin ang itinatawag ng marami sa panalangin ito kung saan bago pa namatay si

mo ang iyong Anak upang maluwalhati ka ng Anak ²dahil ibinigay mo sa kanya ang kapangyarihan sa bawat tao upang bigyan niya ng buhay magpakailanman ang lahat ng bigay mo sa kanya. ³Ito naman ang buhay magpakailanman: ang makilala ka, ang tanging totoong Diyos at si Jesu-cristong sinugo mo.

⁴Niluwalhati kita sa lupa, ginanap ko ang gawang bigay mo sa akin para trabahuhin. ⁵At ngayon, luwalhatiin mo ako, Ama, at ibigay sa aking katabi ang luwalhating meron ako sa tabi mo bago pa man nagkaroon ng mundo.

⁶Ipinahayag ko ang pangalan mo sa mga taong kinuha mo sa mundo at ibinigay sa akin. Iyo sila at sa akin mo sila ibinigay, at tinupad nila ang iyong salita. ⁷Ngayon, nakilala na nila na sa iyo galing ang lahat ng ibinigay mo sa akin. ⁸Totoo, ibinigay ko sa kanila ang mga pananalitang ibinigay mo sa akin, at tinanggap nila at kinilalang totoong sa iyo ako galing at naniwala sila na ikaw ang nagsugo sa akin.

⁹Sila ang ipinapakiusap ko. Hindi ang mundo ang ipinapakiusap ko kundi ang mga ibinigay mo sa akin dahil iyo sila. ¹⁰Iyo ang lahat sa akin, at akin naman ang iyo, at naluwalhati ako sa kanila. ¹¹Wala na ako sa mundo ngunit nasa mundo pa sila habang papunta ako sa iyo. Amang banal, ingatan mo sila sa iyong Pangalang ibinigay mo sa akin upang maging isa sila gaya natin.

¹²Nang kasama nila ako, iningatan ko sila sa iyong Pangalang ibinigay mo sa akin, at pinangalagaan ko sila at wala sa kanilang napahamak liban sa nagpahamak sa kanyang sarili upang maganap ang kasulatan. ¹³At ngayon, papunta ako sa iyo at sinasabi ko ang mga ito habang nasa mundo upang maganap sa kanila ang aking kagalakan.

¹⁴Ibinigay ko sa kanila ang salita mo at napoot sa kanila ang mundo sapagkat hindi sila mula sa mundo gaya nang hindi ako mula sa mundo. ¹⁵Hindi ko ipinapaki-usap na alisin mo sila sa mundo kundi pangalagaan mo sila sa masama.

Kristo, nag-aalay siya ng kanyang buhay bilang pari at handog (19). Nagkaroon ng dalawang kahulugan ang salitang *pabanal*. Pinabanal ng pari ang kanyang sarili: inihanda niya ang sarili upang makapaghandog. At pinabanal niya rin ang handog sa pagsakripisyo nito.

Tinatapos ni Jesus ang pagsamba sa Lumang Tipan na inilaan ng mga Judio kay Yawe sa loob ng mahabang panahon. Isang banal na bayan ang bayang iyon, ibig sabihin, ang kanilang sariling tungkulin sa gitna ng mga bansa ay maglingkod sa Banal na Diyos, na kanilang nakikilala bunga ng tanging pagtawag niya.

Ipinagdarasal ni Jesus ang kanya upang sila ang maging bagong banal na bayan, na pinabanal sa *katotohanan* (17). Dahil dito ipinagkaloob niya sa kanila ang Espiritu ng katotohanan na ipinangako sa Israel, na siyang magtuturo sa kanila mula sa kanilang kalooban.

Ingatan mo sila sa iyong Pangalan (11). Sa ibang salita: ingatan mo sa kaningningan at kapangyarihan ng iyong kabanalan, ang kabanalan na yumakap sa Anak. Sa oras na iyon, ipinagdarasal ni Jesus ang Iglesya, na pinagkakatiwalaan niya ng kanyang sariling misyon. Ang pagkilala sa Diyos ang magiging unang tungkulin ng Iglesya. (Pitong beses inuulit ang salitang “makilala” na ibig sabihin ay napakahalaga sa pagpapahayag na ito). Sa anumang panahon at kalagayan,

ang angkop at di mapapalitan misyon ng Iglesya ay ang pagpapahalaga at pagpapahayag sa tunay na kaalaman sa Diyos at sa utos ng kanyang Anak.

Gusto rin ni Jesus na makakilala sa Diyos ang bawat kanya. Mapapasaatin ang kaalamang ito sa pagninilay ng salita ng Diyos, pagpapatuloy sa panalangin, at pakikibahagi sa mga pagdiriwang ng komunidad. Dito, ating makakamit ang tulong ng Espiritu Santo, na pinagmumulan ng mga kaloob (o karisma) na kaalaman at karunungan (Col 1:9). Mula sa kaalaman ay babalong ang mabubuting gawa at pag-ibig; ito ang simula ng *buhay na walang hanggan* (3) kung saan ating makikita ang Diyos ng harapan (1 Jn 2:3).

Nananalangin si Jesus na maging isa ang kanyang Iglesya, ibig sabihin, ito’y maging tanda ng pagkakaisa sa nahahating mundo. Hindi sapat na ipahayag si Kristo, kailangan ding makita ng mundo ang Iglesyang iisa at magkakabuklod.

Iglesyang Katoliko, ibig sabihin, *pangkalahatan*, dahil walang nakakaramdam na siya’y estranghero rito. Iglesya na iisa dahil iisang Espiritu at may nakikitang pagkakaisa ng mga kasapi.

Parang kabaligtaran ng panalangin ni Kristo ang kasaysayan ng Iglesya. Ginusto ni Jesus ng pagkakaisa, at inilalahad ng mga ebanghelista kung paano hinirang si Pedro bilang puno ng mga apostol at nang buong Iglesya. Ngunit nangangailangan ng dakilang

¹⁶Hindi sila mula sa mundo gaya nang hindi ako mula sa mundo. ¹⁷Pabanalin mo sila sa katotohanan. Katotohanan ang salita mo. ¹⁸Kagaya nang ako'y sinugo mo sa mundo, sinugo ko rin sila sa mundo. ¹⁹At alang-alang sa kanila'y pinababanal ko ang aking salita upang pati sila'y pabanalin sa katotohanan.

²⁰Hindi lamang sila ang ipinapakiusap ko kundi pati ang mga nananalig sa akin sa pamamagitan ng kanilang salita. ²¹Maging iisa sana ang lahat kung paanong nasa akin ka, Ama, at ako'y nasa 'yo. Mapasaatin din sana sila upang maniwala ang mundo na ikaw ang nagsugo sa akin.

²²Ibinigay ko naman sa kanila ang luwalhating ibinigay mo sa akin upang maging isa sila gaya nang tayo'y iisa: ²³ako sa kanila at ikaw sa akin. Kaya magaganap sila sa kaisahan, at maki-kilala ng mundo na ikaw ang nagsugo sa akin, at minahal ko sila kung paanong minahal mo ako.

²⁴Ama, sila ang ibinigay mo sa akin kaya niloloob kong kung nasaan ako'y makasama ko rin sila at mapansin nila ang bigay mo sa aking kaluwalhatian ko sapagkat minahal mo ako bago pa man nagkaroon ng mundo.

²⁵Makatarungang Ama, hindi ka kilala ng mundo: kilala naman kita at kilala rin

ng mga ito na ikaw ang nagsugo sa akin. ²⁶Ipinagbigay-alam ko sa kanila ang Ngalan mo at ipinagbibigay-alam pa upang mapasakanila ang pagmamahal mo sa akin at ako ri'y mapasakanila."

Ang pagdakip kay Jesus

18 ¹Pagkasabi ni Jesus ng lahat ng ito, lumabas siya kasama ang kanyang mga alagad sa kabilang-ibayo ng sapa ng Kedron. May bukid doon at pumasok siya roon at ang kanyang mga alagad.

²Alam din ni Judas na nagkakanulo sa kanya ang lugar dahil doon malimit magtagpo si Jesus at ang kanyang mga alagad. ³Kaya isinama ni Judas ang tropa ng mga sundalo at mga bantay ng Templo mula sa mga punong-pari at mga Pariseo, at nagpunta sila roon na may mga sulo, ilawan at armas.

⁴Alam ni Jesus ang lahat ng sasapitin niya kaya lumabas siya at sinabi sa kanila: "Sino'ng hinahanap ninyo?" ⁵Sumagot sila sa kanya: "Si Jesus na taga-Nazaret." Sinabi niya sa kanila: "Ako siya!" Naroon ding kasama nila si Judas na nagkanulo sa kanya.

⁶At nang sabihin ni Jesus sa kanilang "Ako siya!" napaurong sila at nabuwal sa lupa. ⁷Kaya muli niya silang tinanong: "Sino'ng hinahanap ninyo?" Sinabi

pag-ibig at pang-unawa para mapanatili ang pagkaka-kaisa ng mga taong iba't iba ang ugali at kultura.

Sa simula pa, marami na ang di-tumanggap ng pananampalatayang ayon sa turo ng mga apostol, at maraming grupo o sektang lumitaw.

Pagkatapos, sa makasaysayang dahilan, nahati sa dalawang malalaking imperyo ang mga bansa ng Romanong daigdig. Una, ang Oriente na nagtataglay ng Griyegong kultura at ang ikalawa, ang Occidente (Europa), kung saan isang bagong kultura ang lumitaw pagkatapos ng pananalakay ng mga taong barbaro. Kaya naging mahirap ang pagkikita at pag-uugnayan ng mga Kristiyano sa dalawang imperyong ito. Dahil isinabuhay nila ang iisang pananampalataya sa magkaibang tradisyon at pagsamba, nagsimulang isipin nila na magkaiba ang kanilang relihiyon. Ito ang dahilan ng paghihiwalay ng Orienteng Iglesya (Orthodox) sa Romanong Iglesya.

Nang lumaon naman, ang kapabayaan ng hirarkika na itigil ang mga abuso at kawalang-kaayusan ang naging okasyon ng paglitaw ng mga Protestante o "Evangelicals" na magtayo ng kanilang tinatawag na Iglesyang nareporma. Gayunpaman, may malalim na ugat pampulitika, panlipunan at pang-ekonomiya ang paghihiwalay na ito. Bahagi iyon ng isang krisis ng kultura na nagtulak sa mga Kristiyano na baguhin ang kanilang pananaw tungkol sa Biblia, pilosopiya at sa pulitika. Batay sa pananaw na ito sumapi sila sa Protestante o nanatiling Katoliko. Sa ating panahon, nagliliwanag na ang mga nakaraang punto ng di pagkakaunawaan. Nagsisikap ang maraming Katoliko, Orthodox at Protestante na mabuklod bilang isang bayang sumasampalataya.

Gayunpaman, mga bagong problema ang nakikita sa bawat Iglesya. Hindi lamang sa pulitika nahahati ang mga Kristiyano kundi sa kanilang pagkaunawa kay

naman nila: “Si Jesus na taga-Nazaret.”⁸ At sumagot si Jesus: “Sinabi ko sa inyong ako siya. Kaya kung ako ang hinahanap ninyo, pabayaang n’yong makaalis ang mga ito.”

⁹ Ganito kailangang maganap ang salitang sinabi niya: “Hindi ko iwinala isa man sa mga ibinigay mo sa akin.”

¹⁰ May tabak si Simon Pedro, binunot niya ito at tinaga ang utusan ng Punong-pari at tinagpas ang kanang tenga nito. Malko ang pangalan ng utusan. ¹¹ Kaya sinabi ni Jesus kay Pedro: “Ibalik mo ang tabak sa sukbitan nito. Hindi ko ba iinumang kalis na ibinigay sa akin ng Ama?”

¹² Kaya dinakip si Jesus ng tropa, ng kapitan at ng mga bantay ng mga Judio, at iginapos siya. ¹³ At dinala muna nila siya kay Annas na biyenan ni Caifas na siya namang Punong-pari nang taong iyon. ¹⁴ Ngayon, si Caifas ang nagpayo sa mga Judio na mas makabubuting isang tao ang mamatay alang-alang sa sambayanan.

¹⁵ Sumusunod naman kay Jesus si Simon Pedro at ang isa pang alagad. Dahil kilala ng Punong-pari ang alagad na iyon, nakapasok siyang kasabay ni Jesus sa patyo ng Punong-pari. ¹⁶ Nakatayo naman sa labas si Simon Pedro, sa may pintuan. Kaya lumabas ang isa pang alagad na kilala ng Punong-pari at kinausap ang babaeng bantay sa pinto at pinasok sa loob si Pedro.

¹⁷ Kaya sinabi kay Pedro ng dalagitan bantay sa pintuan: “Di ba’t isa ka rin sa mga alagad ng taong ito?” Sumagot siya “Hindi ako!” ¹⁸ Nangatayo naman ang

mga utusan at mga bantay, nagsiga sila at nagpapainit dahil maginaw. Kasama nilang nakatayo rin si Pedro at nagpapainit.

¹⁹ Siniyasat si Jesus ng Punong-pari tungkol sa kanyang mga alagad at tungkol sa kanyang turo. ²⁰ Sumagot sa kanya si Jesus: “Lantaran akong nangusap sa mundo. Lagi akong nagtuturo sa sinagoga’t sa Templo na pinagtitipunan ng lahat ng Judio. Wala akong ipinangusap nang palihim. ²¹ Ba’t ako ang tinatanong n’yo? Ang mga nakarinig sa ipinangusap ko sa kanila ang tanungin n’yo. Siguradong alam nila ang mga sinabi ko.”

²² Sa pagsagot niya nang ganito, sinampal si Jesus ng isa sa mga bantay na nakatayo roon at sinabi: “Ganyan ka ba sumagot sa Punong-pari? ²³ Sinagot siya ni Jesus: “Kung nangusap ako ng masama. Patunayan mong masama; kung mabuti naman, bakit mo ako pinagbuhatan ng kamay?”

²⁴ At nakagapos siyang ipinadala ni Annas kay Caifas na Punong-pari.

²⁵ Ngayon, nakatayo naman si Simon Pedro at nagpapainit. Kaya sinabi nila sa kanya: “Di ba’t isa ka rin sa kanyang mga alagad?” Itinatuwa niya iyon at sinabi: “Hindi ako.” ²⁶ Sinabi naman ng isa sa mga utusan ng Punong-pari, na kamag-anak ng tinagpasan ni Pedro ng tenga: “Di ba’t nakita kitang kasama niya sa bukid? ²⁷ Ngunit muli itong itinatuwa ni Pedro. At biglang tumilaok ang tandang.

Si Jesus sa harap ni Pilato

• ²⁸ Mula kay Caifas, dinala si Jesus sa

Kristo at sa kanilang pananaw kung paanong maipahahayag ang kanyang salita ngayon.

Kaya kailangan pa ngayon ang Ekumenismo, ang pagsisikap na magkaunawaan sa katotohanan at pagbuklurin ang mga Iglesya. Dapat nating magapi ang mga bagong pagtatalo na yumayanig sa panloob na pagkakaisa ng Iglesya. Dapat na kumilos tayong lahat para maganap ang pagkakaisa ng lahat ng

Kristiyano tulad ng nais ni Kristo at sa mga paraang nais niya.

• 18.28. KRISTONG HARI

Hindi sa mundong ito galing ang pagkahari ko (36). Alalahanin natin ang nasabi na sa Lc 8:9. May tatlong kahulugan ang iisang salitang Hebreo: ang

palasyo ng gobernador. Umaga na noon at hindi sila pumasok sa palasyo para makakain ng Hapunang Pampaskuwa, kung hindi'y marurumihan sila ng lugar na iyon. ²⁹Kaya nilabas sila ni Pilato at tinanong: "Anong sakdal ang dala n'yo laban sa taong ito?"

³⁰Sumagot sila: "Kung hindi gumagawa ng masama ang taong ito, hindi sana namin siya ipinaubaya sa iyo." ³¹Kaya sinabi sa kanila ni Pilato: "Kunin n'yo siya, at kayo ang humukom sa kanya ayon sa inyong batas." sinabi naman sa kanya ng mga Judio: "Hindi ipinahi-hintulot sa amin na humatol ng kamatayan."

³²Sa gayon magaganap ang salitang

Kaharian, ang pagkahari, (na ang dignidad at karapatan ng hari), at ang *Paghahari*, na ang gobyerno ng hari.

Sa tugon ni Jesus kay Pilato, ang kahulugan ng salita ay hindi kaharian kundi pagkahari. Kaya isang malaking kamalian ang unawain ang mga salita ni Jesus nang ganito: "Nasa ibang mundo ang aking kaharian, kaya wala akong pakialam sa katarungan at sa mga panlipunang problema ng mundong ito," at isipin na naparito si Jesus upang bigyan ng "espirituwal" na kaligtasan ang mga sumasampalatayang "kaluluwa".

Gayundin, tulad ng sinabi ni Jesus: *Wala kang kapangyarihan sa akin kung hindi ibinigay sa iyo mula sa itaas* (19:11). Huwag sana nating unawain na tinanggap ng mga pinuno ang kanilang kapangyarihan mula sa Diyos at walang sinumang dapat kumilos upang palitan sila ng ibang hindi abusado at mas may kakayahang. Tingnan ang komentaryo sa Rom 13:1.

Bagamat nakatali ang mga kamay, waring hari si Jesus sa harapan ni Pilato na siyang nakakulong sa kanyang tungkulin at ambisyon. Si Jesus ay hindi hari tulad ng mga nasa mundo, dahil wala siyang uri ng kapangyarihan na sumusupil sa mga tao. Hindi naparito ang hari ng mga Judio, upang muling itatag ang malayang kaharian ng Israel, kundi simulan ang *Kaharian ng Katotohanan*, mahal na bansang walang hangganang ipinangako ng Diyos sa kanila sa loob ng mahabang panahon.

Ngunit hindi sa pamamagitan ng armas umuunlad ang katotohanan, kundi dahil sa pagpapatotoo ng mga namumuhay ayon sa katotohanan. Kadalasang inuusig ang mga saksi ng katotohanan ngunit hindi sila ang nang-uusig sa iba.

Hindi sa mundong ito galing ang aking pagkahari. Kaiba si Jesus sa mga nasa kapangyarihan na naitalaga dahil sa puwersa o eleksyon. Isinugo siya at hinirang ng Ama.

Sa kabilang dako, itinalaga si Pilato ng Emperador ng Roma, bunga ng kanyang ambisyon at ng

sinabi ni Jesus tungkol sa kamatayang ikamatay niya.

³³Kaya muling pumasok si Pilato sa palasyo, tinawag si Jesus at sinabi sa kanya: "Ikaw ba ang hari ng mga Judio?"

³⁴Sumagot si Jesus: "Mula ba sa 'yo ang salitang ito o may nagsabi sa 'yo tungkol sa akin?" ³⁵Sumagot si Pilato: "Ako ba'y Judio? Ipinaubaya ka sa akin ng mga kalahi mo at ng mga punong-hari. Ano ba'ng ginawa mo?"

³⁶Sumagot si Jesus: "Hindi sa mundong ito galing ang pagkahari ko. Kung sa mundong ito galing ang pagkahari ko, makikibaka sana ang mga tauhan ko upang hindi ako maipaubaya sa mga

pagtangkilik sa kanya. Papanong *magkakaroon* ang gayong tao ng *kapangyarihan* sa Anak ng Diyos at ipako siya dahil sa takot sa mga Judio kung hindi upang matupad lamang ang isang pasya *mula sa itaas*? Tunay, wala kahit isang maya ang mahuhulog sa lupa kung ito'y di-pinayagan ng Ama.

Hindi papayagan ng Diyos na sirain ng isang taong nilikha ang destino ng kanyang mga anak. Nililingap niya ang bawat isa sa atin sa paraang kahit na pang-aabuso na ginagawa sa atin ay nagagamit sa kanyang plano para sa ating kabutihan. Depende talaga ang tadhana natin sa Ama at sa makataong kapangyarihan din, kaya dapat tayong maniwala na ginagamit ng Diyos ang kanilang mga pasya upang isakatuparan ang kanyang plano kahit na nanggagaling sa *daigdig na ito* ang kanilang kapangyarihan, ibig sabihin, hindi tunay at dapat pagduduhan.

Napilitan lamang na ikondena ni Pilato si Jesus. Dahil pinahirapan at walang kahihiyang inabuso ang mga Judio, natatakot siya sa mga reklamong gagawin ng mga ito kay Cesar na laban sa kanya. Kaya mayroon siyang kasalanan. Pero, para sa kanya, kamatayan lamang ng isa pang Judio ang kamatayan ni Jesus: hindi siya ang nagtataglay ng buong kasalanan, dahil ang gayong katarungan ay bunga ng sistemang kolonyal ng Roma.

Mas malaki naman ang kasalanan ni Caiaphas, ang Punong Pari (11). Kumondena siya kay Jesus sa sadyang paninirang-puri sa mga gawa at salita ni Jesus.

Wala kaming hari liban kay Cesar (15). Ito ang isinigaw ng mga tao sa paghimok ng kanilang mga pinuno kahit na kinamumuhian nila ang mga Romano at ang emperador. Sa katunayan, mga ilang taon pa't wala na silang ibang hari liban kay Cesar at ang haring ito ang pupuksa sa kanila.

Nais iligtas ni Pilato ang buhay ng bilanggo nang ipakita sa kanila ang abang kalagayan ni Jesus. Ngunit sinugatan niya ang pagmamalaki ng mga Judio: ang isang inabang Kristong Hari – ito'y hindi nila matatanggap.

Judio. Ngunit hindi nga dito galing ang pagkahari ko.”

³⁷Kaya sinabi sa kanya ni Pilato: “Eh di hari ka nga?” sumagot si Jesus: “Sinabi mong hari nga ako. Para dito ako isinilang at dahil dito kaya ako dumating sa mundo: upang magpatunay sa katotohanan. Nakikinig sa tinig ko ang bawat makatotohanan.” ³⁸Sinabi sa kanya ni Pilato: “Ano ang katotohanan?”

Pagkasabi nito, lumabas siyang muli sa mga Judio at sinabi sa kanila: “Wala akong matagpuang krimen sa kanya. ³⁹May kaugalian kayo na pinalalaya ko sa inyo ang isang tao sa araw ng Paskuwa. Kaya gusto n’yo bang palayain ko sa inyo ang Hari ng mga Judio?” ⁴⁰At muli silang nagsigawan: “Hindi siya kundi si Barabbas!” Si Barabbas ay tulisan.

19 ¹Kaya ipinakuha noon ni Pilato si Jesus at ipinahagupit. ²Pagkapulupot naman ng mga sundalo ng isang koronang tinik, ipinutong ito sa kanyang ulo at binalabalan siya ng kapang pulang-panghari, ³at naglapitan sa kanya sa pagsasabing “Mabuhay ang Hari ng mga Judio.” At pinagsasampal nila siya.

⁴Nang muling lumabas si Pilato, sinabi niya sa mga Judio: “Narito’t inilabas ko siya sa inyo upang malaman n’yong wala akong matagpuang krimen sa kanya.” ⁵Kaya lumabas si Jesus, suotang tinikang korona at ang kapang pulang-panghari. Sinabi sa kanila ni Pilato: “Hayan ang Tao!”

⁶Kaya nang makita siya ng mga punong-pari at mga bantay, nagsigawan sila: “Ipako sa krus! Ipako sa krus!” sinabi sa kanila ni Pilato: “Kunin n’yo siya at kayo ang magpako sa krus dahil wala akong matagpuang krimen sa kanya.” ⁷Sumagot sa kanya ang mga Judio: “May Batas kami at ayon sa Batas ay dapat siyang mamatay sapagkat ginawa niyang Anak ng Diyos ang kanyang sarili.”

⁸Nang marinig ni Pilato ang salitang ito’y lalo siyang natakot. ⁹Pumasok siyang muli sa palasyo at tinanong si Jesus: “Tagasaan ka ba?” Wala namang isinagot si Jesus sa kanya. ¹⁰Kaya sinabi sa kanya ni Pilato: “Hindi ka ba maki-kipag-usap sa akin? Hindi mo ba alam na may kapangyarihan akong palayain ka at may kapangyarihan ding ipapako ka sa krus?”

¹¹Sumagot si Jesus: “Wala kang anumang kapangyarihan sa akin kung hindi ito ibinigay sa iyo mula sa itaas. Kaya mas mabigat ang kasalanan ng nagpaubaya sa akin sa iyo.”

¹²Mula noo’y hinangad ni Pilato na palayain siya. Nagsisisigaw naman ang mga Judio: “Kung palayain mo siya, hindi ka kaibigan ng Cesar. Nagsasalita laban sa Cesar ang sinumang gumagawang hari sa kanyang sarili!”

¹³Nang marinig ni Pilato ang mga salitang ito, ipinadala niya sa labas ni Jesus at pinaupo sa luklukan, sa lugar na tinatawag na Lithostrotos, na sa Hebreo’y Gabbatha.

¹⁴Paghahanda noon ng Paskuwa, magtatanghaling-tapat ang oras. sinabi niya sa mga Judio: “Hayan ang inyong Hari!” ¹⁵Kaya nagsigawan ang mga iyon: “Alisin, alisin, ipako siya sa krus!” Sinabi sa kanila ni Pilato: “Ipapako ko ba sa krus ang inyong Hari?” Sumagot ang mga punong-pari: “Wala kaming hari liban sa Cesar.” ¹⁶Kaya noo’y ipinaubaya siya ni Pilato sa kanila upang ipako sa krus.

Ipinako si Jesus sa Krus

Kinuha nila si Jesus. ¹⁷Siya mismo ang nagpasan ng krus at lumabas tungo sa lugar ng kung tawagi’y Pook ng Bungo, na sa Hebreo’y *Golgotha*. ¹⁸Doon nila siya ipinako sa krus, at kasama niya ang dalawang iba pa sa magkabila, nasa gitna naman si Jesus.

¹⁹Ipinasulat din ni Pilato ang karatula at

ipinalagay sa krus. Nasusulat: *Jesus na taga-Nazaret, ang Hari ng mga Judio.*
²⁰Marami sa mga Judio ang nakabasa sa karatulang ito dahil malapit sa lunsod ang lugar na pinagpakuan sa krus kay Jesus, at nasusulat iyon sa Hebreo, Latin at Griyego.

²¹Kaya sinabi kay Pilato ng mga punong-pari ng mga Judio: “Huwag mong isulat ‘ang Hari ng mga Judio,’ kundi ‘Ito ang nagsabing ‘Hari ako ng mga Judio.’”

²²Sumagot si Pilato: “Ako ang sumulat at nakasulat na.”

²³Nang maipako ng mga sundalo si Jesus sa krus, kinuha nila ang kanyang mga damit, at pinaghati sa apat – tig-isang bahagi sa bawat sundalo – at ang tunika. Ngayon, walang tahi ang tunika, at hinabi nang buo mula taas. ²⁴Kaya pinagusapan nila: “Huwag natin itong punitin kundi pagsapalaran natin kung mapapakanino.” Gayon kailangang maganap ang kasulatan: *Pinagbaha-bahagi nila sa*

kani-kanila ang aking mga damit, at pinagpalabunutan ang aking suot. Ito nga ang ginawa ng mga sundalo.

Mga huling wika ni Jesus

• ²⁵Nangakatayo naman sa tabi ng krus ni Jesus ang kanyang ina at ang kapatid na babae ng kanyang ina, si Maria ni Cleofas at si Maria Magdalena. ²⁶Kaya pagkakita ni Jesus sa ina at sa alagad na mahal niya na nakatayo sa tabi, sinabi niya sa Ina: “Babae, hayan ang anak mo!” ²⁷pagkatapos ay sinabi naman niya sa alagad: “Hayan ang iyong ina.” At mula sa oras na iyon, tinanggap siya ng alagad sa kanyang tahanan.

• ²⁸Pagkaraan nito, alam ni Jesus na ngayo’y natupad na ang lahat. Ngunit kailangang maganap ang Kasulatan, at sinabi niya: “Nauuhaw ako!” ²⁹May sisidlan doon na puno ng maasim na alak. Kaya ikinabit nila sa isopo ang isang

• 19.25. ANG INA NG MGA SUMASAMPALATAYA

Kasama ni Adan si Eba sa pagkakadapa ng Sangkatauhan. Ngayon, sa oras ng kaligtasan, ang pangalawang paglikha, isang babae ang kasama ng Anak ng Tao, ang pangalawang Adan. Si Maria ay wala nang asawa o anak na maaaring tumanggap sa kanya, at para sa mga Judio parang isinumpa ang babaeng naiwan na mag-isa. Kaya ipinagkakatiwala ni Jesus si Maria kay Juan at gayon din ipinagkakatiwala si Juan kay Maria. Nagpapatotoo si Juan na narinig niya ang mga salitang ito. Tingnan na isinulat niya: Sinabi ni *Jesus sa Ina* at hindi “sa kanyang ina”. Ito ang isa pang makahulugang kilos ni Jesus: si Maria ang magiging ina ng mga sumasampalataya.

Sa huling kilos na ito ni Jesus, nakakakita ang Iglesya ng isang katotohanan ng Kristiyanong buhay: ang nananalig ay nagiging miyembro ng isang pamilyang espirituwal. Nangangailangan ang bata ng ama at ina sa kanyang paglaki. Gayundin, kailangan ng sumasampalataya ang isang inang Maria at ang Ama sa langit. Ito’y di-mababagong pangangaral ng Iglesya na hindi naman ginagawang kapantay ng nilikha ang Lumikha. Ang sumasampalatayang *tumanggap kay Maria* sa kanyang bahay, tulad ni Juan, ay hindi magiging isang makitid ang isip o mapait ang damdamin tulad ng ulila na nawalan ng pag-ibig ng ina. May kababaang-loob, tuwa at kapayapaan, sa tamang debosyon ang mga nasa Iglesyang Katoliko, na

nalalaman kung paano buksan ang pinto kay Maria habang hindi naman itinataboy si Kristo.

• ²⁸. *Ako’y nauuhaw.* Napahirapan si Jesus ng uhaw. Ngunit nauuhaw din siya sa pagganap sa kaharian ng Ama sa mundo. Nauuhaw din sa dimakasariling pag-ibig ng mga taong nakikibahagi sa kanyang malalim na damdamin, na magnanais na sumunod sa kanya hanggang sa Krus.

Natupad na. Ininom ni Jesus ang kopa ng hapis at paghihirap hanggang sa huling patak. Sa kanyang kamay inilagay iyon ng Ama upang siya’y maging ang Tagapagligtas na kailangan natin. *Natupad na* ang Gawa ng Anak ng Diyos na naparito sa lupa para gumawa ng isang bagong paglikha sa sanlibutan. *Natupad na* ang makalupang pag-iral ng Anak ng Diyos, at mula sa binhing ipinunla sa lupa ay sisibol ang Bagong Tao.

Natupad na ang mga panahon ng Judiong relihiyon, panahon ng paghahanda nang naghari ang Batas at kailanma’y di-nawawala ang takot sa kasalanang hindi pa napapatawad. Natupad na ang isang bahagi ng kasaysayan, kung saan nadala ng takot ang buong sangkatauhan at dinamdam ang pagsailalim nito sa isang kapalaran na isang uri ng pagkaalipin sa Masamang Espiritu.

Ngayon nagsisimula ang bagong panahon ng kasaysayan, na panahon ng Bagong Tipan ng Diyos sa tao. Ipagkakaloob sa Iglesya ang Espiritu at ito ang

esponghang ibinabad sa alak at idiniit sa kanyang bibig. ³⁰Pagkasipsip ni Jesus ng alak, sinabi niya: “Natupad na!” At pagkayuko ng ulo’y ibinigay ang espiritu.

Sinibat ang kanyang tagiliran, at may umagos na dugo at tubig

• ³¹Dahil paghahanda noon, ayaw ng mga Judio na mamalagi sa krus ang mga katawan sa Araw ng Pahinga sapagkat dakilang araw ang Araw na iyon ng Pahinga. At ipinakiusap nila kay Pilato na baliin ang mga binti ng mga nasa krus at saka alisin.

³²Kaya pumaroon ang mga sundalo. Binali nila ang mga binti ng una at ng isa pang kasama niyang ipinako sa krus. ³³Ngunit pagsapit nila kay Jesus, nakita nilang patay na siya kaya hindi nila binali ang kanyang mga binti. ³⁴Gayunma’y sinibat ng isa sa mga sundalo ang kanyang tagiliran, at biglang may umagos na dugo at tubig. ³⁵Ang nakakita ang nagpapatunay, at totoo ang kanyang patunay. At Siya ang nakaalam na totoo ang sinasabi niya para maniwala kayo.

dahilan kung bakit sinabi ni Juan: *ibinigay niya ang espiritu*, (30) ibig sabihin, ibinigay niya ang Espiritu sa atin.

• 31. ANG KABANAL-BANALANG PUSO

Sa kamatayan ni Jesus gaya ng sa kanyang buhay may mga detalye na nagpapaunawa sa atin sa kanyang sakripisyo, batay sa inilarawan sa Lumang Tipan.

Ang pagtusok sa puso ni Jesus ang pagkakataon na talagang napatunayan ang salita ni Propeta Zacarias: *Pagmamasdan nila ang kanilang sinibat* (Zac 12:10). Itinala din ni Juan ang alituntunin ng Batas tungkol sa Korderong Pampaskuwa: *Walang babaliin sa kanyang mga buto* (Ex 12:46). Natupad din ito sa kamatayan ni Jesus, ang tunay na handog na pumalit sa Korderong Pampaskuwa.

Umagos ang dugo at tubig. Naniniwala ang mga Judio na sa pamamagitan lamang ng dugo ng mga handog makakamit nila ang patawad ng Diyos. Sa matulaing pagsasalita, una si Juan at pagkatapos ang Iglesya, ang nagsasabi na mula sa bukas na dibdib ni Kristo dumaloy ang sakramento ng Bautismo at Eukaristiya, tubig at dugo. Mula sa krus, dumadaloy sa atin ang patawad at bagong buhay.

Nag-aanyaya sa atin ang bukas na puso ni Jesus

³⁶Gayon kailangang maganap ang Kasulatan: Walang babaliin sa kanyang mga buto. ³⁷At sinasabi ng isa pang Kasulatan: *Pagmamasdan nila ang kanilang sinibat.*

• ³⁸Pagkatapos ay nakiusap kay Pilato si Joseng taga-Arimatea – alagad nga siya ni Jesus pero palihim dahil sa takot sa mga Judio – upang maalis niya ang katawan ni Jesus. At pinahintulutan siya ni Pilato. Kaya pumaroon siya at inalis ang katawan niya.

³⁹Pumaroon din si Nicodemo, ang pumaroon kay Jesus nang gabi noong una, may dala siyang pinaghalong mira at aloe, na mga sandaan libra. ⁴⁰Kaya kinuha nila ang katawan ni Jesus at binalot iyon sa telang linen kasama ang mga pabango, gaya ng kaugalian ng mga Judio sa paglilibing. ⁴¹Ngayon, may hardin sa lugar na pinagpakuan sa kanya at sa hardin nama’y may libingang bago na wala pang nailalagay roon. ⁴²Kaya dahil paghahanda ng mga Judio at dahil malapit ang libingan – doon nila inilagay si Jesus.

upang matuklasan ang malakas, nakatago at mahiwagang pag-ibig niya. Mararanasan ng mga alagad ni Jesus ang unti-unting paglalaho ng kanilang alaala at damdamin sa takbo ng panahon; ngunit mapatutunayan din nila na walang salita, gawa o kahit na katahimikan ni Jesus na hindi nanggagaling sa pag-ibig niya sa Ama. Mula sa bukas na puso ni Jesus sa krus nagmumula ang ating debosyon sa Kabanal-banalang Puso ni Jesus. Huwag tayong paakit sa magagandang pananalita o pagtatalo tungkol sa pananalig; mas makabubuting pagnilayan natin ang pag-ibig ng Diyos; hayaang baguhin tayo nito, upang maging tulad niya.

• 38. Kamamatay pa lamang ni Jesus sa gitna ng dalawang salarin at dalawang Pariseo ang nagmamalasakit magbigay sa kanya ng karapat-dapat na libing. *Dumating kay Pilato si Jose ng Arimatea* dahil walang kakayahan ang mga alagad na lapitan ang Romanong gobernador. Mga *palihim* na alagad sina Jose at Nicodemus. Dahil nakiisa si Jesus sa mga pangkaraniwang tao, nahirapan ang mga nasa itaas ng lipunan na makiisa sa grupo. May halimbawa dito ng di maiiwasang resulta ng pag-eebanghelyo na may pagkiling sa mga mahihirap.

Nabuhay ang Panginoon

20 • ¹Ngayon, pagkatapos ng Araw ng Pahinga, habang madilim pa, maagang pumunta sa libingan si Maria Magdalena, nang makita niyang tanggal ang bato mula sa libingan, ²patakbo siyang pumunta kay Simon Pedro at sa isa pang alagad na mahal ni Jesus. Sinabi niya sa kanila: “May kumuha sa Panginoon mula sa libingan, at hindi namin alam kung saan nila siya inilagay.”

³Kaya lumabas si Pedro at ang isa pang alagad, at pumunta sa libingan. ⁴Sabay na tumakbo ang dalawa. Ngunit mas mabilis tumakbo kay Pedro ang isa pang alagad, at unang nakarating sa libingan. ⁵Pagkayuko niya’y nakita niyang nakalatag ang mga telang linen pero hindi siya pumasok.

⁶Dumating namang kasunod niya si Simon Pedro, at pumasok sa libingan. Napansin niya ang mga telang linen na nakalatag, ⁷at ang panyo namang naka-

talukbong sa ulo niya ay di kasama sa mga telang linen na nakalatag kundi hiwalay na nakabilot sa mismong lugar nito. ⁸Pumasok noon ang isa pang alagad, ang unang nakarating sa libingan, at nakita niya at siya’y naniwala. ⁹Sapagkat hindi pa nila alam ang Kasulatan na kailangan siyang magbangon mula sa mga patay. ¹⁰Kaya bumalik pauwi ang mga alagad.

• ¹¹Nakatayo namang umiiyak sa labas si Maria sa may libingan. Sa kanyang pag-iyak, yumuko siyang nakatanaw sa libingan. ¹²At may napansin siyang dalawang anghel na nakaputi na nakaupo, isa sa may ulunan at isa sa may paanan ng pinaglagyan sa katawan ni Jesus.

¹³Sinabi sa kanya ng mga iyon: “Ale, bakit ka umiiyak?” Sinabi niya sa kanila: “May kumuha sa Panginoon ko, at hindi ko alam kung saan siya inilagay.” ¹⁴Pag-

May hardin (41). Dating tibagan ng bato ang lugar ng pagpapako sa krus, na malapit sa bakod ng Jerusalem. May mga puntod na hinukay sa mga gilid at sa gitna ay may hardin. Sa kalagitnaan ng hardin mayroong batuhan na mga apat na metro ang taas. Ito’y tinatawag na Kalbaryo at sa ibabaw niyon nakataas ang mga krus.

• **20.1** Dalawang araw pagkatapos ng libing, napatunayan na lumabas nang buhay si Jesus mula sa libingan. Ang muling pagkabuhay ay naganap sa unang araw ng linggo, na mula noo’y tatawaging Araw ng Panginoon, o Linggo.

Sa Ebanghelyo ni Lucas, pagkatapos ng muling pagkabuhay, tinutulungan ni Jesus ang mga alagad na pagtibayin ang kanilang paniniwala at pag-asa. Dito, tahimik na pinagmamasdan ng mga alagad ang muling nabuhay na Panginoon. Nagpapakita si Jesus kay Maria na hindi naman nakakakilala sa kanya. Nang pumaroon siya sa gitna ng mga alagad, kailangang ipakita niya ang sugat upang patunayan na siya nga ang namatay. Nasa piling nila si Jesus, nang may nabagong anyo. Nagbagong-anyo ang kanyang espirituwal na katawan, na nagpapatunay ng tagumpay laban sa kasalanan at kamataan.

Dumating si Pedro. Maraming teksto ang nagtala na sumaksi si Pedro sa walang lamang libingan at kay Jesus na muling nabuhay (Lc 24:12 at 24:24; 1 Cor 15:5). Nababatay ang ating pananampalataya sa

pagpapatotoo ng mga apostol at lalo na sa pagpapatotoo ng pinuno ng mga apostol.

Nakita niya ang mga telang lino (6). Ang telang lino ay parang kumot na mga apat na metro ang haba, nakasapin sa likod ng katawan mula paa hanggang ulo at gayon din sa ibabaw ng katawan mula ulo hanggang paa. Nababalutan naman ang ulo ng patay ng isang panyo.

Naroon ang tela sa pinaglagyan ng katawan subalit wala ang katawan sa loob. Ang panyo na nilulon nang nakatayo ay nanatiling gayon ang ayos.

Hindi binawi ni Jesus ang kanyang makalupang katawan. Isinilang siyang muli para sa Diyos na gaya ng sinabi sa Salmo 100 (tingnan Lc 20:36). Kaya sa pagbanggit sa katawan ng muling nabuhay na Jesus, tinutukoy natin ang di-makikita at di-mararanasan habang nasa mundo tayo. Kung may pangitain ang sinuman (at kahit na tunay ang pangitain) isang larawan lamang ni Jesus (o ni Maria) ang nakita niya.

• **11.** *Huwag mo na akong pigilin, sapagkat hindi pa ako nakaakyat sa Ama* (17). Bago siya namatay, hindi ipinagbawal ni Jesus ang marubdob na damdamin at kilos ni Maria. Ngunit hindi na angkop ang pamilyar na kilos ng babaeng gustong hawakan ang kanyang Panginoon.

Siya na ngayon ang Muling Nabuhay at bagamat pinayagan niyang makita siya ng mga alagad ng mga ilang araw, nasa Luwalhati na siya ng Ama. Dapat na nilang kalimutan ang pisikal na presensya ni Jesus na

kasabi niya nito, tumalikod siya at napan-sin niya si Jesus na nakatayo pero hindi niya nakilalang si Jesus iyon.

¹⁵ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Ale, bakit ka umiiyak? Sino’ng hinahanap mo?” Sa pag-aakala niyang iyon ang hardinero, sinabi niya sa kanya: “Ginoo, kung kayo ang nagdala sa kanya, sabihin n’yo sa akin kung saan n’yo siya inilagay at kukunin ko siya.”

¹⁶ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Maria!” Pagkaharap niya’y sinabi niya sa kanya sa Aramaiko: “Rabbouni!” (na ibig sabihi’y Guro). ¹⁷ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Huwag kang humawak sa akin sapagkat hindi pa ako nakaakyat sa Ama. Puntahan mo ang mga kapatid ko at sabihin sa kanila: ‘Paakyat ako sa Ama ko at Ama ninyo, sa Diyos ko at Diyos ninyo.’”

¹⁸ Pumunta si Maria Magdalena na ibinabalita sa mga alagad: “Nakita ko ang Panginoon.” At sinabi niya ang mga sinabi sa kanya.”

• ¹⁹ Agaw-dilim na noon sa unang araw na iyon ng sanlinggo at nakasara ang mga pinto sa kinaroroonan ng mga alagad dahil sa takot sa mga Judio, dumating si Jesus

at pumagitna. At sinabi niya sa kanila: “Kapayapaan sa inyo!”

²⁰ Pagkasabi nito, ipinakita niya sa kanila ang mga kamay at ang tagiliran. Kaya nagalak ang mga alagad pagkakita nila sa Panginoon.

²¹ At muli niyang sinabi sa kanila: “Kapayapaan sa inyo! Kung paanong isinugo ako ng Ama, ipinadadala ko rin kayo.” ²² At pagkasabi nito, hiningahan niya sila at sinabi: “Tanggapin ang Espiritu Santo! ²³ Patatawarin ang mga kasalanan ninuman na inyong patawarin; at pananatiliin naman sa sinuman ang inyong panatiliin.”

²⁴ Hindi nila kasama si Tomas na tinaguriang Kambal, na isa sa Labindalawa, nang dumating si Jesus. ²⁵ Kaya sinabi sa kanya ng iba pang mga alagad: “Nakita namin ang Panginoon!” Sinabi naman niya: “Maliban lamang na makita sa kanyang mga kamay ang tatak ng mga pako at maipasok ang aking daliri sa pinaglagusan ng mga pako at maipasok ang aking kamay sa tagiliran niya, hindang-hindi ako maniniwala!”

²⁶ Makaraan ang walong araw, muling nasa loob ang kanyang mga alagad at

lubha nilang nakasanayan. Yayakap kay Jesus ngayon ang mga tagasunod, o mga kapatid at nagmamahal sa kanya sa lihim at kahanga-hangang paraan kapag lumago sa kanila ang panalangin at pananalig. Sa gayon, mayayakap ang buong Kristo ng kaluluwang mapagmahal, na inilalarawan ni Maria (tingnan ang Awit 3:4).

Hindi pa ako nakaakyat sa Ama. Ipinahahayag ni Jesus ang dakilang adhikain ng kanyang buhay. Nanggaling siya sa Diyos at dapat bumalik sa Ama. Ito ang “pinakadakilang pag-ibig sa mundo”: Diyos Ama ang pinagmulan at hantungan ng lahat ng pag-ibig. Tingnan ang komentaryo sa Mateo 19:16.

Hindi nagkataon lamang na inulit nang pitong beses ang salitang *Panginoon*, ang huli ay binanggit ni Tomas: *Panginoon ko at Diyos ko ikaw*. Ito ang paniniwala ng Iglesya.

Ipapakita pa ni Jesus ang kanyang sarili sa kanyang mga alagad nang ilang araw upang patibayin ang paniniwala nila. Pero dapat na matuto silang makilala si Jesus hindi na sa paningin kundi sa pananam-palataya. Dapat nating makilala at sundan si Jesus sa liwanag ng pananampalataya, sa kalungkutan o tuwa, upang mapasama tayo sa mga pinagpala ni Jesus:

Mapapalad ang mga hindi nakakita at naniniwala (29).

• 19. Sa unang paglikha, binigyang-hininga ng Diyos ang tao, gayon din ang hininga ni Kristo ay nagkaloob ng buhay sa bagong espirituwal na paglikha. Si Kristong namatay upang gapiin ang kasalanan ng mundo ay nag-iwan sa kanyang mga alagad ng kapangyarihang magpatawad.

Natupad na ang pag-asa ng bayan ng Biblia. Pinangunahan sila ng Diyos sa paraang namalayan nila ang pangkalahatang presensya ng kasalanan; kaya nag-alay sila ng mga hayop sa Templo nang walang tigil upang maglubag ang kalooban ng Diyos. Ngunit hindi pumukxa sa kasalanan ang ilog ng dugo. Bago ipagdasal ng mga pari ang kanilang kapwa, nag-alay din sila ng sakripisyo para sa kanilang sariling kasalanan. Hindi makalinis ng puso o magkaloob ng Espiritu Santo ang mga seremonya at ritwal.

Pero ngayon, sa persona ni Jesus na muling nabuhay, nagsimula na ang bagong mundo. Kahit na manatili ang sangkatauhan sa kasalanan, ang una sa mga anak, ang panganay sa magkakapatid, ay ganap na nakikibahagi sa banal na buhay ng Diyos.

kasama nila si Tomas. Dumating si Jesus habang nakasara ang mga pinto at pumagitna.

At sinabi niya: “Kapayapaan sa inyo!”

²⁷ At sinabi niya kay Tomas: “Ilapit mo rito ang daliri mo at tingnan ang aking mga kamay. At ilapit ang kamay mo at ipasok sa aking tagiliran at huwag tumanggap maniwala kundi maniwala!”

²⁸ Sumagot si Tomas sa kanya: “Panginoon ko at Diyos ko – ikaw!” ²⁹ Sinabi sa kanya ni Jesus: “Dahil ba sa nakita mo ako kaya ka naniniwala? Mapapalad ang mga hindi nakakita at naniniwala.”

Konklusyon

³⁰ Ngayon, marami pang ibang tandang ginawa si Jesus sa harap ng kanyang mga alagad, na hindi naman nasusulat sa kasulatang ito. ³¹ Isinulat naman ang mga ito upang maniwala kayo na si Jesus ang Kristo, ang Anak ng Diyos. At sa paniniwala ninyo’y magkaroon kayo ng buhay sa bisa ng kanyang Pangalan.

Dagdag: ang pagpapakita ni Jesus sa may dagat

21 ¹ Pagkaraan ng mga ito, muling ibinunyag ni Jesus ang sarili sa mga alagad sa may Dagat ng Tiberias. Ganito ang kanyang pagbubunyag.

² Magkasamang naroon sina Simon Pedro, Tomas na tinaguriang Kambal,

Higit na nahahirapan ang mga nagsisikap sa buhay espirituwal dahil namamalayan nila ang pangkalahatang presensya ng kasalanan. Malaking kalungkutan nila ang hindi pa ganap na paglaya sa kasalanan. Kaya kinikilala ang kapatawaran ng kasalanan bilang ang dakilang kalooban ng Diyos sa Iglesya.

Ang kakayahang magpatawad ay ang tanging makapagpapalaya sa sangkatauhan sa kanyang malalaking salungatan. Kahit na di-madaling pumasok ito sa puso, ito’y isang napakahalagang sikreto at dapat isaalang-alang ng Iglesya bilang kanyang espesyal na yaman.

Hindi marunong magmahal ang hindi marunong magpatawad. Sa pagpapakita sa atin ng kasalanan at paglilinis mula dito, tinutulungan tayo ng Iglesya na ipakita ang higit na tunay na pagmamahal sa kapwa.

• **21.1** Dito naman nagpakita si Jesus sa tabi ng Lawa ng Tiberias. Puno ng dibinong presensya ang

Natanael na taga-Canang Galilea, ang mga anak ni Zebedeo, at dalawa pa sa mga alagad niya. ³ Sinabi sa kanila ni Simon Pedro: “Aalis ako para mangisda.” Sinabi nila sa kanya: “Sasama kami sa iyo.”

Lumabas sila at sumakay sa bangka nang gabing iyo’y wala silang nahuli.

⁴ Nang madaling-araw na, nakatayo si Jesus sa dalampasigan pero hindi nakilala ng mga alagad na si Jesus iyon. ⁵ Tinatawag sila ni Jesus: “Mga bata, wala ba kayong isda?” Sumagot sila sa kanya: “Wala!” ⁶ Kaya sinabi niya sa kanila: “Ihagis n’yo ang lambat sa bandang kanan ng bangka at makakatagpo kayo.” Kaya ini-hagis nga nila at hindi na nila makayang hilahin iyon dahil sa dami ng isda.

⁷ Kaya sinabi kay Pedro ng alagad na iyon na mahal ni Jesus: “Ang Panginoon siya!” Nang marinig ni Simon Pedro na ang Panginoon iyon, ibinigkis niya ang [kanyang] damit dahil hubad siya, at saka tumalon sa dagat. ⁸ Dumating namang sakay ng maliit na bangka ang iba pang mga alagad pagkat hindi sila kalayuan mula sa pampang kundi mga sandaang metro lamang. Hila-hila nila ang lambat ng mga isda.

⁹ At pagkalunsad sa lupa, nakita nilang may nagbabagang uling doon, na pinagiihawan ng isda, at may tinapay.

¹⁰ Sinabi sa kanila ni Jesus: “Magdala

salaysay na ito habang nakatayo si Kristo sa isang tahimik na baybayin ng Lawa sa pagbubukang-liwayway. Waring isang dayuhan ang nakikita ng mga apostol, ngunit si Juan, ang propeta, ay nakakilala kay Kristo.

Nahuhuli ng mga apostol ang *153 malalaking isda*. May kahulugan noon ang bilang na iyon; nilarawan nito ang kasaganaan at kalahatan. Gayon din ang gawa ng Iglesya: dadalhin kay Kristo ng mga apostol ang lahat ng bansa. Maihahambing ang tatlong ulit na tanong kay Pedro sa tatlong pagtatatwa sa panahon ng paglilitis kay Kristo. Si Pedro rin na pastol ng mga pastol ay isang pinatawad na makasalanan. Ipinagkakatiwala ni Jesus ang buong Iglesya sa kanya tulad ng napapaloob sa Mt 16:13: *Mahal mo ba ako?* Ito ang batayan ng pagiging pastol sa Iglesya.

Araw-araw tinatanong din tayo ni Jesus: “Mahal mo ba ako nang higit pa sa mga ito?” Sumasagot tayo ng “oo” sa kabila ng ating mga kahinaan tulad ni Pedro;

kayo mula sa mga isdang nahuli n'yo ngayon.”¹¹ Kaya sumakay si Simon Pedro at hinila sa pampang ang lambat na puno ng sandaa't limampu't tatlong malalaking isda. At kahit na napakarami'y hindi napunit ang lambat.

¹² Sinabi sa kanila ni Jesus: “Halikayo't mag-almusal!” Walang makapangahas sa mga alagad na mag-usisa sa kanya: “Sino ba kayo?” dahil alam nilang ang Panginoon iyon.¹³ Lumapit si Jesus at kumuha ng tinapay at ipinamahagi sa kanila. Gayundin sa isda.

¹⁴ Ito ngayon ang ikatlong pagbubunyag ni Jesus sa mga alagad matapos siyang ibangon mula sa mga patay.

¹⁵ Pagkapag-almusal nila, sinabi ni Jesus kay Simon Pedro: “Simon, anak ni Juan, mahal mo ba ako nang higit sa pagmamahal nila?” Sinabi nito sa kanya: “Oo, Panginoon, ikaw ang nakaaalam na iniibig kita.” Sinabi sa kanya: “Pakanin mo ang aking mga kordero.”¹⁶ Sinabi sa kanyang makalawa: “Simon, anak ni Juan, mahal mo ba ako?” Sinabi nito sa kanya: “Oo, Panginoon, ikaw ang nakaaalam na iniibig kita.” Sinabi sa kanya: “Ipastol ang aking mga tupa.”¹⁷ Sinabi sa kanyang makaitlo: “Simon, anak ni Juan, iniibig mo ba ako?”

Nalungkot na si Pedro dahil makaitlo siyang sinabihan: “Iniibig mo ba ako?” kaya sinabi niya: “Panginoon, ikaw ang nakaaalam ng lahat; alam mong iniibig kita.” Sinabi nito sa kanya: “Pakanin mo ang aking mga tupa.

¹⁸ Talagang-talagang sinasabi ko sa iyo, nang bata-bata ka pa, ikaw mismo ang nagbibigkis sa iyong sarili at palakadlakad ka saan mo man naisin. Ngunit pagtanda mo'y ididipa mo naman ang mga kamay mo, at iba ang magbibigkis sa iyo sa hindi mo nais.”¹⁹ Sinabi ito ni Jesus sa pagbibigay-tanda sa paraan ng kamatayang ipanluluwalhati ni Pedro sa Diyos. At pagkatapos nito ay sinabi niya: “Sumunod ka sa akin!”

²⁰ Paglingon ni Pedro, nakita niyang sumusunod ang alagad na mahal ni Jesus, na siyang humilig sa tabi niya noong hapunan at nagsabing: “Panginoon, sino ba ang magkakanulo sa iyo?”²¹ Kaya pagkakita rito ni Pedro, sinabi niya kay Jesus: “Panginoon, ano naman sa kanya?”²² Sinabi sa kanya ni Jesus: “Kung loobin kong mamalagi siya hanggang ako'y pumarito, ano sa 'yo? Ikaw, sumunod ka sa akin!”

²³ Dahil dito'y kumalat ang salitang ito sa mga kapatid na hindi mamamatay ang alagad na ito pero hindi naman sinasabi sa kanya ni Jesus na hindi siya mamamatay kundi “Kung loobin kong mamalagi siya hanggang ako'y pumarito.”

²⁴ Ito ang alagad na siyang nagpapatunay tungkol sa mga bagay na ito at ang sumulat sa mga ito. At alam namin na totoo ang kanyang patunay.²⁵ Marami pa ring ibang ginawa si Jesus, na kung isa-isang masusulat ang mga iyon, sa tantiya ko'y hindi magkakasya sa mundo ang isusulat na mga aklat.

---

inanyayahan tayo na sumunod sa kanya dahil sa pag-ibig (22), at makibahagi sa kanya sa pagpapastol sa bayan ng Diyos. Wala nang nakahihigit pa sa pagsunod kay Kristo liban sa pag-aalay ng ating buhay para sa kanyang misyon.

Inaatasan ni Jesus si Pedro na lingapin ang Iglesya at sa gayon inaatasan tayong sumunod. Malaya tayong sumusunod hindi dahil hindi nagkakamali ang mga pastol at laging may kakayahan kundi dahil isinasagawa nila ang kailangang tungkulin at taglay nila ang pangako ni Kristo. Sumusunod tayo sa mga obispo dahil humahalili sila sa mga apostol at dahil

dito, natanggap nila ang kanilang misyon mula sa Diyos.

Nagtapos ang Ebanghelyo sa mangyayari kay Pedro at Juan. Namatay si Pedrong martir sa Roma sa taong 66 o 67. Buhay pa naman si Juan hanggang sa mga taong 90. Siya ang huli sa mga saksi ni Kristo at marami ang naniwala na hindi siya mamamatay hanggang hindi bumabalik ang Panginoon: kaya, binibigyang-diin ng Ebanghelyo na hindi ginawa ni Jesus ang gayong pangako.

Ang huling saknong ay idinagdag ng mga nakasama ni Juan sa pagkamatay niya.